

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DAXİLİ İŞLƏR NAZİRLİYİ
POLİS AKADEMİYASI**

İxtisasın şifri və adı: 050212-hüquqşünaslıq

**«HÜQUQ-MÜHAFİZƏ ORQANLARI»
FƏNNİ ÜZRƏ
METODİK VƏSAİT
(PRAKTİKUM)**

Bakalavr təhsili (kursant və dinləyicilər) üçün

**Polis Akademiyasının Elmi Şurasının
14 dekabr 2022-ci il tarixli 2 nömrəli
qərarı ilə təsdiq edilmişdir.**

BAKI – 2022

**Elmi
redaktorlar:**

DİN-in Polis Akademiyasının rəisi,
polis general-mayoru

Canpolad Daanov

Polis Akademiyası rəisinin birinci müavini,
polis polkovniki

Vüqar Mansurov

Tərtib edənlər:

Polis Akademiyasının “Cinayət prosesi” kafedrasının
rəisi, polis polkovniki, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent

Səyyad Ağayev

Bakı Dövlət Universitetinin “Cinayət prosesi”
kafedrasının professoru, hüquq üzrə elmlər doktoru,
professor

Midhəd Qəfərov

Polis Akademiyasının Elmi-tədqiqat və redaksiya
nəşriyyat şöbəsinin rəisi, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent, polis polkovniki

Hikmət Eyvazov

Polis Akademiyasının “Cinayət prosesi”
kafedrasının baş müəllimi, polis polkovnik-leytenantı

Anar Mikayılov

Polis Akademiyasının “Cinayət prosesi” kafedrasının
müəllimi, polis mayoru

Rafik Quliyev

Rəy verənlər:

Hüquq və İnsan Haqları İnstitutu publik hüquqi şəxsin
«Cinayət hüququ və cinayət
prosesi» şöbəsinin baş elmi işçisi, hüquq üzrə
elmlər doktoru, professor

Mirağa Cəfərquliyev

Bakı Dövlət Universitetinin “Cinayət prosesi”
kafedrasının müdiri, hüquq üzrə elmlər doktoru,
professor

Firuzə Abbasova

M Ü N D Ə R İ C A T

ÖN SÖZ.....	
İZAHAT VƏRƏQİ	
TƏXMİNİ MÖVZU-TƏQVİM PLANI	
I BÖLMƏ.«HÜQUQ-MÜHAFİZƏ ORQANLARI»	
FƏNNİNƏ	
GİRİŞ.	
MÖVZU № 1. «Hüquq-mühafizə orqanları» fənninin predmeti, vəzifələri və sistemi	
II BÖLMƏ. MƏHKƏMƏ HAKİMİYYƏTİ VƏ ONU HƏYATA KEÇİRƏN ORQANLAR	
MÖVZU № 2. Məhkəmə hakimiyyəti və onun həyata keçirilməsinin xüsusiyyətləri	
MÖVZU № 3. Ədalət mühakiməsi və onun həyata keçirilməsinin əsas prinsipləri	
MÖVZU № 4. Ümumi mühakimə sahəsinə aid olan məhkəmələr.....	
MÖVZU №5. Azərbaycan Respublikasının hərbi və inzibati və kommərsiya məhkəmələri.....	
MÖVZU № 6. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi	
MÖVZU № 7. Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğu	
III BÖLMƏ. Hüquq-mühafizə fəaliyyətini həyata keçirən dövlət orqanları.	
MÖVZU № 8. Azərbaycan Respublikasında təhlükəsizliyi və asayişini təmin edən orqanlar.....	
MÖVZU 9.Azərbaycan Respublikasının təhqiqat, istintaq və əməliyyat-axtarış orqanları.....	
MÖVZU 10.Azərbaycan Respublikasının daxili işlər orqanları	
MÖVZU 11. Azərbaycan Respublikasının ədliyyə orqanları.....	
MÖVZU 12. Azərbaycan Respublikasının gömrük orqanları	

MÖVZU 13. Azərbaycan Respublikasının vergi orqanları

.....

IV BÖLMƏ. HÜQUQİ YARDIM VƏ ONUN TƏŞKİLİ.

MÖVZU 14. Azərbaycan Respublikasında vəkillik .....

MÖVZU 15. Azərbaycan Respublikasında notariat.....

«Hüquq-mühafizə orqanları» fənnindən imtahanlara hazırlaşmaq üçün təxmini suallar.....

Test tapşırıqlarının cavabları .....

Metodiki vəsaitə əsasən kursant və dinləyicilər tərəfindən seminar məşğələ dərində özünü təxmini qiymətləndirmənin meyarları .....

Fənnin öyrənilməsi üçün metodik tövsiyələr

«Hüquq-mühafizə orqanları» fənni hüquq-mühafizə orqanlarının təşkilinin əsaslarını, vəzifələrini və fəaliyyətlərinin ən mühüm istiqamətlərini, onların bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqələrini öyrənir.

Fənnin əsas məqsədi kursant və dinləyicilərə hüquq-şünaslıq ixtisasına yiyələnmək üçün kompleks bilik, bacarıq və vərdisləri öyrətməkdir.

Bu fənni öyrənməklə həm də, yuxarı kurslarda hüquq fənlərinin tədrisi üçün köməkçi baza yaradılır. Məsələn, fənni öyrənməklə, əsasən «İnzibati hüquq», «Mülki proses», «Cinayət prosesi», «Cəza-icra hüququ», «Daxili işlər orqanlarının inzibati fəaliyyəti», «Azərbaycan tarixi», «Konstitusiya hüququ», «Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti», «İnsan hüquqları» və digər fənlər üçün istiqamətverici və müvafiq hüquqi biliklər toplanılır.

Azərbaycan Respublikasında hüquq-mühafizə fəaliyyətini həyata keçirən orqanların əhatə dairəsi artmışdır. Bu, Azərbaycanda hüquqi islahatların düzgün istiqamətdə getməsindən, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının, vətəndaşlara layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsinin dövlətin ali məqsədi olmasından irəli gəlir.

Bu məqsədlə fənnin tədrisində hüquq-mühafizə fəaliyyəti, hüquq-mühafizə orqanları, ədalət mühakiməsi, məhkəmə hakimiyyəti kimi anlayışların öyrənilməsi, hüquq-mühafizə fəaliyyətini həyata keçirən orqanların təşkili və fəaliyyətinin hüquqi əsasları açıqlanır.

Fənnin tam mükəmməl mənimsənilməsi üçün kursant və dinləyicilər hər bir mövzuya ayrılmış seminar dərslərinə hazırlaşan zaman müvafiq ədəbiyyatdan (qanunvericilik və dərs vəsaitləri) istifadə etməli, hüquqi terminlərin mənasını hüquq ədəbiyyatlarında və hüquq ensiklopediyalarında, habelə hüquq jurnallarında və internet resurslarında hüquqi məlumat bazalarda axtarmalıdır.

Bu isə gələcək hüquqşünaslara hüquq sahəsində nəzəri və hüquqi bilikləri mənimsəməklə yanaşı, peşəkar və ixtisaslı hüquqşünas kimi formalaşmasında əsas rol oynayacaqdır.

İZAHAT VƏRƏQİ

Hüquq-mühafizə fəaliyyəti hüquq-mühafizə orqanları vasitəsilə həyata keçirilir. Hüquq-mühafizə orqanları haqqında nəzəri və hüquqi biliklər ali təhsil müəssisələrinin hüquq fakültələrində tədris edilən «Hüquq-mühafizə orqanları» fənni vasitəsilə öyrənilir.

Təhsilalanlara təqdim olunan metodik vəsait ali hüquq təhsili alan kursant və dinləyicilərə hüquq-mühafizə orqanlarının təşkili, quruluşu, fəaliyyət istiqamətləri və prinsipləri, onlar arasında qarşılıqlı əlaqənin öyrənilməsi məqsədi daşıyır.

Praktikumda kursant və dinləyicilər hər bir mövzunun mahiyyəti və əhəmiyyətini göstərən suallarla, seminar məşğələ planı, özünü hazırlıq və test tapşırıqları, müvafiq ədəbiyyatla, habelə bu sahədə elmi tədqiqat işləri ilə s. tanış olacaq, suallar və tapşırıqların öyrənilməsinə isə metodik göstərişlərin əsasında cavab tapılacaqdır.

Metodik vəsaitdə hüquq-mühafizə orqanları və hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı daha geniş məlumat əldə etmək məqsədi ilə hər bir mövzuda əlavə oxu üçün tapşırıqlar verilmişdir. Müəlliflər tərəfindən hazırlanmış vəsaitə əsasən Azərbaycanda hüquq-mühafizə orqanlarının tarixi inkişaf mərhələləri, həm də xarici ölkələrin hüquq-mühafizə orqanları barədəki fəsillərdən istifadə etməklə əlavə oxu üçün tapşırıqların yerinə yetirilməsinə nail olmaq mümkündür.

Beləliklə, təqdim olunan metodik vəsait gələcək hüquqşünaslara hüquq sahəsində nəzəri və hüquqi biliklərin mənimsənilməsi ilə yanaşı, peşəkar və ixtisaslı hüquqşünas kimi formalaşmasında əsas rol oynayacaqdır.

TƏXMINİ MÖVZU-TƏQVİM PLANI

№	Mövzunun adı	Mövzuya	Mühazirə	Seminar	Kollokvi
I BÖLMƏ. “Hüquq-mühafizə orqanları” fənninə giriş					
1.	“Hüquq-mühafizə orqanları” fənninin predmeti, vəzifələri və sistemi	4	2	2	
II BÖLMƏ Məhkəmə hakimiyyəti və onu həyata keçirən orqanlar					
2.	Məhkəmə hakimiyyəti və onun həyata keçirilməsinin xüsusiyyətləri.	4	2	2	
3.	Ədalət mühakiməsi və onun həyata keçirilməsinin əsas prinsipləri.	4	2	2	
4.	Ümumi mühakimə sahəsinə aid olan məhkəmələr.	4	2	2	
5.	Azərbaycan Respublikasının hərbi, inzibati və kommərsiya məhkəmələri.	4	2	2	
	Kollokvium				2
6.	Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi.	4	2	2	
7.	Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğu.	4	2	2	
III BÖLMƏ Hüquq-mühafizə fəaliyyətini həyata keçirən dövlət orqanları					
8.	Azərbaycan Respublikasında təhlükəsizliyi və asayişini təmin edən orqanlar	4	2	2	
9.	Azərbaycan Respublikasının təhqiqat, istintaq və əməliyyat-axtarış orqanları.	4	2	2	
10.	Azərbaycan Respublikasının daxili işlər orqanları	4	2	2	

	Kollokvium				2
11.	Azərbaycan Respublikasının ədliyyə orqanları.	4	2	2	
12.	Azərbaycan Respublikasının gömrük orqanları.	4	2	2	
13.	Azərbaycan Respublikasının vergi orqanları.	4	2	2	
IV BÖLMƏ Hüquqi yardım və onun təşkili					
14.	Azərbaycan Respublikasında vəkillik.	4	2	2	
15.	Azərbaycan Respublikasında notariat.	4	2	2	
	Kollokvium				2
	CƏMİ:	60	30	24	6

“Hüquq-mühafizə orqanları” fənninin öyrənilməsi zamanı riayət edilməli olan metodik tələblər

Mühazirənin konspektləşdirilməsi məcburi xarakter daşıyır.

Hər bir mövzu üzrə metodik göstərişlərlə tanış olmaq və onalara riayət etmək lazımdır.

Təhsilənlər seminar məşğələlərinə hazırlaşarkən müzakirə ediləcək sualların cavablarını öyrənməli və tövsiyə edilmiş tapşırıqları yerinə yetirməlidir.

Hər bir mövzu üzrə normativ hüquqi aktların və nəzəri mənbələrin əsas müddəaları öyrənilməlidir.

Problemləli vəziyyətlərin həlli yalnız yazılı formada yerinə yetirilməlidir.

Fənnin öyrənilməsində yaranmış suallar üçün fənni tədris edən müəllimə müraciət etmək tövsiyə edilir.

Mühazirə dəftərində konspektləşdirilməsi zəruri hesab olunur:

-Mənbələrdən istifadə etməklə seminar suallarının cavabları;

-Tədris metodik vəsaitdə hər mövzu üçün nəzərdə tutulan yazılı məsələlərin cavabları;

-Müstəqil hazırlaşma ərəfəsində yaranmış suallar və ya müəllim tərəfindən dərslərin prosesində verilən əlavə sualların (tapşırıqların) cavabları.

I BÖLMƏ

«HÜQUQ-MÜHAFİZƏ ORQANLARI» FƏNNİNƏ GİRİŞ

MÖVZU № 1.

«Hüquq-mühafizə orqanları» fənninin predmeti, vəzifələri və sistemi

Tədris vaxtı- 4 saat

Mühazirə - 2 saat

Seminar – 2 saat

Seminar əşğələsinin sualları:

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Hüquq-mühafizə fəaliyyəti: anlayışı, əsas əlamətləri və istiqamətləri
2. Hüquq-mühafizə orqanları: anlayışı, ümumi xarakteristikası
3. Hüquq-mühafizə orqanlarının fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik və digər normativ-hüquqi aktların təsnifatı
4. “Hüquq-mühafizə orqanları” fənninin predmeti, sistemi və digər fənlərlə qarşılıqlı əlaqəsi

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllim giriş sözü).
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən göstərilən əsas mənbə (ədəbiyyat) materiallarına istinad etmək lazımdır.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında və beynəlxalq aktlarda hüquqlar və vəzifələrlə bağlı müddəalarla tanış olmaq məsləhətdir.

Özünü yoxlama sualları:

Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin anlayışı.

Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin əlamətləri.

Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin əsas vəzifələri.

Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin məqsədləri.

Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin əsas istiqamətləri (funksiyaları).

Hüquq-mühafizə orqanları: anlayışı və sistemi.

«Hüquq-mühafizə orqanları» fənninin predmeti və sistemi.

«Hüquq-mühafizə orqanları» fənninin digər fənlərin tədrisində rolu.

Hüquq-mühafizə orqanları haqqında hüquqi aktların məzmununa görə təsnifatı.

Hüquq-mühafizə orqanları haqqında hüquqi aktların hüquqi əhəmiyyətinə görə təsnifatı.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

Şirvanşahlar və Səfəvilər dövləti dövründə hüquq-mühafizə fəaliyyəti.

ABŞ-ın hüquq-mühafizə orqanları.

Terminoloji və ya izahlı lüğəti hazırlamaq:

Hüquq nədir?

Hüquqşünaslıq nə deməkdir?

Hüquqi dövlət nə deməkdir?

Hüququn mənbələrini göstərin
Vəzifə nədir?

Referat mövzuları:

1. Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin anlayışı və məqsədləri.
2. Hüquq mühafizə orqanları fənninin predmeti və sistemi.
3. Azərbaycan Respublikasında insan hüquqlarının müdafiəsi üzrə milli fəaliyyət planının icrasında hüquq-mühafizə orqanlarının rolu.

Test tapşırıqları:

1. Azərbaycan Respublikasında dövlət hakimiyyətinin yeganə mənbəyi kimə məxsusdur.
  - A) AR Prezidentinə
  - B) Azərbaycan xalqına
  - C) AR Milli Məclisinə
  - D) AR vətəndaşlarına
2. Aşağıda göstərilənlərdən hansı vətəndaşların əsas vəzifələrinə aiddir?
  - A) Bərabərlik hüququ, yaşamaq hüququ, vətəni müdafiə
  - B) Vətənə sədaqət, fikir və söz azadlığı, vətəndaşlıq hüququnun təminatı.
  - C) Yaradıcılıq azadlığı, məsuliyyət, sərbəst toplaşmaq azadlığı
  - D) Ətraf mühitin qorunması, dövlət rəmzlərinə hörmət, vətənə sədaqət

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. 1, 2, 7, 12, 13, 16, 26, 28, 29, 43, 46, 63, 71, 151-ci maddələr. Bakı, 2022.
2. “İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 fevral 1998-ci il tarixli Fərmanı.

3. A.X. Qədirov, M. S. Qəfərov. H.Q.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Dərs vəsaiti. Bakı-2017.
4. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
5. Qəfərov M.S., Eyvazov H.Q., Hüquq-mühafizə orqanları. 100 suala 100 cavab. Dərs vəsaiti. Bakı, “Qanun” nəşriyyatı. 2012, 100 səh.
6. Məlikova M.F. Dövlət və hüquq nəzəriyyəsi. Bakı: Maarif, 1979.
7. Mövsümov C.H. Sovet cinayət prosesi. Bakı: Maarif, 1989.
8. Байгин М. И. Сущность и основные функции социалистического государства / – Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1979. -302 с.
9. Лазарев Б. М. Государственное управление на этапе перестройки / Москва : Юрид. лит., 1988. - 320 с.
10. Радько Т.Н. Основные функции социалистического права. Учебное пособие. Волгоград: 1970 г., 142 с. (səh.11).
11. Григонис Э.П. Правоохранительные органы. Учебник. СПб.: Питер, 2002.
12. Правоохранительные органы. Учебник для юридических вузов и факультетов / под ред. К.Ф. Гуценко. Москва: Зерцало-М, 2008.
13. Правоохранительные органы. Учебное пособие / отв. ред. С.Л. Лонь. Томск: Издательство НТЛ, 2004.
14. Правоохранительные органы Российской Федерации. Учебник / под ред. Дмитриева Ю.А.. Москва: Омега-Л, 2009.
15. Рыжаков А.П. Правоохранительные органы. Учебник для вузов. М.: Контракт, Инфра-М, 2001.
16. Савюк Л.К. Правоохранительные и судебные органы. Учебник. Москва: Юристъ, 2005.

17. Гуляев А.П. Правоохранительная деятельность (понятие, виды, субъекты). Лекция. М., 1999. С.3-14.
18. Гуценко К.Ф., Ковалев М.А. Правоохранительные органы: учебник. М.: Зерцало, 2004, с. 13-21.
19. Попов К.И. Судебные и правоохранительные органы. Том 1. Судо-устройство Учебник. - М.: МИИТ, 2016. - 288 с.
20. Правоохранительные органы и организации России: Компетенция и полномочия / под ред. А.П.Гуляева. М., 1999. С.6.
21. Правоохранительные органы: учебник /Под ред. В.П.Божьева. М.: Спарк, 2004, с. 46-51;
22. Суд и правоохранительные органы. Учебник для вузов (Под общ. Ред. В.В.Ершова. - 1-е изд. перераб. и доп. М.: Изд-во Юрайт, 2013, 767 с.
23. Хропанюк В.Н. Теория государства и права. М., 2000, с. 159.
24. Загидуллин Р.И. Правоохранительная функция современного российского государства: вопросы теории и практики. Уфа-2004.
25. M.Qəfərov. H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin anlayışı, əlamətləri və funksiyaları. Məqalə. Qanun jurnalı, № 12 (278), 2017. səh.60-68.
26. M.Qəfərov. H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanlarının sistemi ilə bağlı bəzi məsələlər. Məqalə. Qanun jurnalı, № 1 (279), 2018. Səh.34-38.
27. M.S.Qəfərov., H.Q.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanlarının anlayışı və ümumi xarakteristikası yeni kontekstdə. Polis Akademiyasının elmi xəbərləri jurnalı № 4 (28), 2020. Səh.55-70.

28. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.

II BÖLMƏ

MƏHKƏMƏ HAKİMİYYƏTİ VƏ ONU HƏYATA KEÇİRƏN ORQANLAR

MÖVZU № 2.

Məhkəmə hakimiyyəti və onun həyata keçirilməsinin xüsusiyyətləri

Tədris vaxtı-4 saat

Mühazirə-2 saat

Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Məhkəmə hakimiyyəti anlayışı və onun əsas əlamətləri.
2. Azərbaycan Respublikasının məhkəmə sistemi və məhkəmə instansiyaları.
3. Məhkəmə-Hüquq Şurasının və Hakimlərin Seçki Komitəsinin təşkili, tərkibi və səlahiyyətləri.
4. Hakimliyə namizədlər qarşısında qoyulan tələblər. Hakimlərin statusu.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü:

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllim giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi.

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən göstərilən ədəbiyyatlardan düzgün istifadə edin.
2. «Məhkəmə hakimiyyəti» və «ədalət mühakiməsi» anlayışlarının oxşar və fərqli cəhətlərini söyləyin.

Özünü yoxlama sualları:

1. Məhkəmə hakimiyyətinin səlahiyyətləri.
2. Məhkəmə hakimiyyətinin anlayışı.
3. Məhkəmə icraatının növləri.
4. Məhkəmə hakimiyyətinin əlamətləri və onların məzmunu.
5. Azərbaycan Respublikasının məhkəmə sistemi: anlayışı və onu təşkil edən məhkəmələr.
6. Məhkəmə instansiyası: anlayışı və onu təşkil edən məhkəmələr.
7. Məhkəmə-Hüquq Şurası: təyinatı, fəaliyyət prinsipləri, tərkibi və vəzifələri.
8. Hakimlərin təyin edilməsi qaydası və onların səlahiyyətləri.
9. Hakimlərin Seçki Komitəsi və Hakimlərin Etik Davranış Kodeksinin təyinatı.
10. Azərbaycan Respublikası məhkəmələrinin fəaliyyətinin təşkilati təminatı.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. Elxanilər dövlətində monqol «yarğu» və islam məhkəmələrinin fəaliyyəti.
2. İngiltərənin məhkəmə quruluşu.

Terminoloji və ya izahlı lüğəti hazırlamaq:

Məhkəmə hakimiyyəti, məhkəmə orqanları, məhkəmə, sistem, instansiya, kassasiya, apellyasiya.

Referat mövzuları:

1. «Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin həyata keçirilməsində məhkəmələrin rolu».
2. Azərbaycan Respublikasının məhkəmə sistemi və onu təşkil edən məhkəmələr.
3. Məhkəmə-Hüquq Şurasının anlayışı və təyinatı.

Test tapşırıqları:

1. Hakimlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinin qaydaları və metodologiyası hansı orqan tərəfindən və necə müəyyən edilir?

A) Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən 5 ildə bir dəfə qiymətləndirilir

B) AR Ali Məhkəməsinin Plenumunun qərarı ilə 2 ildə bir dəfə qiymətləndirilir

C) AR Prezidenti tərəfindən 3 ildə bir dəfə qiymətləndirilir

D) Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən 2 ildə bir dəfə qiymətləndirilir

2. Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri aşağıdakı səlahiyyətlərindən hansının həyata keçirilməsini Şura üzvlərinə həvalə edə bilər?

A) Şuranın iclaslarını çağırmaq

B) Şuranın iclaslarına sədrlik etmək

C) Şuranın işini təşkil etmək

D) Şuranın fəaliyyətinin təmin edilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsaitə sərəncam vermək

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. 1, 7, 12, 13, 21, 24, 28, 32, 33, 45, 46, 54, 60, 61, 63, 67, 69, 71, 90, 106, 123, 125, 127, 128, 129, 133, 151-ci maddələr. Bakı, 2022.

2. Azərbaycan Respublikasının “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunu, (10.06.1997-ci il) 7, 18, 100, 122-ci maddələr.

3. Azərbaycan Respublikasının Cınayət-Prosessual Məcəlləsi, 66-83, 359-380, 384-cü maddələr. Bakı, 2022

4. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.

5. Qəfərov M.S., Eyvazov H.Q., Hüquq-mühafizə orqanları. 100 suala 100 cavab. Dərs vəsaiti. Bakı, “Qanun” nəşriyyatı. 2012, 100 səh.

6. Z.Əsgərov. Konstitusiya hüququ. Bakı, 2002.

7. H.Eyvazov. Məhkəmə strukturu və onun fəaliyyəti. Qanun jurnalı, № 6 (110), 2003, səh. 34-39.

8. Гуценко К.Ф., Ковалев М.А. Правоохранительные органы: учебник. М.: Зерцало, 2004.

9. Лазарев Б.М. Государственное управление на этапе перестройки. М., 1988.

10. Шейфер С.А., Яблоков В.А. Понятие судебной власти и ее функции // В сб.: Проблемы судебно-правовой реформы в России. История и современность. Самара, 1999, с.198.

11. Галузо В.Н., Марков А.Я. Правоохранительные органы. Москва, 2008, с.383.

12. Правоохранительные и судебные органы России: учебник / [Авдонкин В.С. и др.]; под ред. Н.А. Петухова, А.С. Мамыкина; Рос. академия правосудия. Москва : РАП, Эксмо - 2009.

13. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.

14. H.Eyvazov. M.Qəfərov. Məhkəmə hakimiyyəti: hakimiyyətlərin bölgüsü nəzəriyyəsi kontekstində.Məqalə. Qanun jurnalı, № 09 (275), 2017. Səh.45-53.
15. H.Eyvazov. M.Qəfərov. A.Qədirov. Məhkəmə hakimiyyətinin xarakterik əlamətləri haqqında. Məqalə. Qanun jurnalı, № 11 (277), 2017. Səh.20-25.

MÖVZU № 3.**Ədalət mühakiməsi və onun həyata keçirilməsinin əsas prinsipləri***Tədris vaxtı-4 saat**Mühazirə-2 saat**Seminar- 2 saat***Seminar məşğələsinin sualları:**

1. Ədalət mühakiməsi anlayışı və onun xarakterik əlamətləri.
2. Ədalət mühakiməsinin konstitusiyaya və digər qanunvericilik prinsiplərinin anlayışı.
3. Ədalət mühakiməsində qanunçuluq prinsipinin mahiyyəti.
4. İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi prinsipinin mahiyyəti.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü:

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllimin giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Ədalət mühakiməsi ilə bağlı nəzəri və hüquqi biliklərin mənimsənilməsi üçün normativ hüquqi aktlara istinad etmək lazımdır.

2. Seminar məşğələsinə çıxarılmış sualların cavablarını əlaqələndirin.

3. Ədalət mühakiməsinin anlayışını və prinsiplərini düzgün ifadə edin.

4. Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi ilə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun qərarlarını əlaqələndirin.

Özünü yoxlama sualları:

1. Ədalət mühakiməsi aktlarının icrasının ümumi məcburiliyi əlamətinin məzmunu.

2. Ədalət mühakiməsinin hər hansı vəzifəli şəxsin və ya orqanın istədiyi kimi özbaşına deyil, yalnız konkret üsullarla həyata keçirilməsi əlamətinin məzmunu.

3. Ədalət mühakiməsinin xüsusi qaydaya əməl etməklə həyata keçirilməsi əlamətinin məzmunu.

4. Ədalət mühakiməsinin yalnız məhkəmələr tərəfindən həyata keçirilməsi əlamətinin məzmunu və hüquqi əsası.

5. Ədalət mühakiməsinin anlayışı.

6. Ədalət mühakiməsinin prinsiplərinin anlayışı və sistemi.

7. Qanunçuluq; insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi; ədalət mühakiməsinin yalnız məhkəmə tərəfindən həyata keçirilməsi; məhkəmənin qanuniliyinin, səlahiyyətliliyinin və qərəzsizliyinin təmin olunması; hakimlərin müstəqilliyi prinsiplərinin məzmunu və hüquqi əsasları.

8. Hər kəsin qanun və məhkəmə qarşısında bərabərliyi; vətəndaşların məhkəmə müdafiəsi hüququnun təmin edilməsi; tərəflərin çəkişməsi və hüquq bərabərliyi prinsiplərinin məzmunu və hüquqi əsasları.

9. Təqsirsizlik prezumpsiyası; məhkəmə icraatının aparıldığı dil; cinayət işlərinin qiyabi məhkəmə icraatına yol verilməməsi prinsiplərinin məzmunu və hüquqi əsasları.

10. Məhkəmə icraatının bilavasitəliyi və şifahiliyi; prinsipinin məzmunu və hüquqi əsasları.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. ADR dövründə məhkəmələrin təşkili və hüquqi əsası.
2. Fransa Respublikasının məhkəmə sistemi.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

1. Prinsipin anlayışı və əlamətləri
2. «Təqsirsizlik prezumpsiyası» prinsipinin təyinatı
3. Prinsipin anlayışı və növləri

Referat mövzuları:

1. Hüquqi dövrdə ədalət mühakiməsi və onun həyata keçirilməsində məhkəmələrin rolu.
2. Azərbaycan Respublikasının Məhkəmə sistemi

Test tapşırıqları:

1. Təqsirsizlik prezumpsiyasının mahiyyətini özündə əks etdirən müddəa hansıdır?

A) Şəxsin təqsirli olduğuna əsaslı şübhələr varsa, onun təqsirli bilinməsinə yol verilir

B) Cinayətin törədilməsində təqsirləndirilən şəxs özünün təqsirsizliyini sübuta yetirməyə borcludur.

C) Şəxsin təqsirli olduğuna əsaslı şübhələr varsa, onun təqsirli bilinməsinə yol verilmir.

D) Cinayətin törədilməsində təqsirləndirilən şəxs arvadı (əri), övladları, valideynləri, qardaşı və bacısı barədə ifadə verməyə borcludur.

2. Ədalət mühakimə icraatı hansı dildə aparılır?

A) Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində və ya müvafiq yerin əhalisinin çoxluq təşkil edən hissəsinin dilində

B) İşin iştirakçılarının dilində

C) Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində

D) Əcnəbi və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslərin dilində

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. 1,7, 12, 13, 21, 24, 28, 32, 33, 45, 46, 54, 55, 60, 61, 63, 67, 69, 71, 90, 106, 123, 125,127, 128, 129,133,151-ci maddələr. Bakı, 2022.
2. Azərbaycan Respublikasının “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunu, 10.06.1997-ci il.
3. “İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 fevral 1998-ci il tarixli Fərmanı.
4. Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinin tənzimlənməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının 24 dekabr 2002-ci il tarixli Konstitusiya Qanunu.
5. “Vətəndaşların hüquq və azadlıqlarını pozan qərar və hərəkətlərdən (hərəkətsizlikdən) məhkəməyə şikayət edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 11 iyun 1999-cu il tarixli Qanunu.
6. Dərslük. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
7. Qəfərov M.S., Eyvazov H.Q., Hüquq-mühafizə orqanları. 100 suala 100 cavab. Dərs vəsaiti. Bakı, “Qanun” nəşriyyatı. 2012, 100 səh.
8. Məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanları işçilərinin dövlət müdafiəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (11 dekabr 1998-ci il).
9. Ədalət mühakiməsinin rəsmi emblemi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (22 iyun 1999-cu il).
10. Azərbaycan Respublikasında məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi və “Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi

- haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 yanvar 2006-cı il tarixli Fərmanı.
11. Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (28 dekabr 2004-cü il).
  12. Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı «İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında» Avropa Konvensiyası müddələrinin və insan hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedentinin tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsi Plenumunun 30.03.2006-cı il tarixli 5 sayılı Qərarı.
  13. M.Cəfərquliyev. Ədalət mühakiməsinin anlayışı, təşkili və strukturu (I məqalə) Qanun, № 4 (192) (2010, səh. 83-94).
  14. С.Н.Мөвсүмов. Совет cinayət prosesi. Bakı: Maarif, 1989.
  15. М. Ə. Cəfərquliyev. Azərbaycan Respublikasının Cinayət prosesi. Bakı: Qanun, 2008.
  16. Naumov A.V. Cinayət hüququ. Bakı: Qanun, 1998.
  17. Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin Kommentariyası - С.Н.Мөвсүмов, В.С.Кəримов, Ə.Н.Һүсейнов redaktəsi ilə. Bakı: Digesta 2007.
  18. Кудрявцев В.Н., Келина С.Г. О принципах советского уголовного права. Проблемы советской уголовной политики. М., 1984..
  19. Кудрявцев В.Н., Келина С.Г. Принципы советского уголовного права. М., 1988.
  20. Уголовное право. Общая часть / Под ред. Н.И.Ветрова, Ю.И.Лепунова. М, 1997.
  21. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.
  22. Cəfərquliyev M.Ə. Ədalət mühakiməsinin anlayışı, təşkili və strukturu: I məqalə, “Qanun” jurnalı, № 4

- (192), 2010, səh. 83-94; II məqalə, “Qanun” jurnalı, № 5 (193), 2010, səh.65-70.
23. H.Eyvazov. M.Qəfərov. Məhkəmə hakimiyyəti: hakimiyyətlərin bölgüsü nəzəriyyəsi kontekstində.Məqalə. Qanun jurnalı, № 09 (275), 2017. Səh.45-53.
24. H.Eyvazov. M.Qəfərov. A.Qədirov. Məhkəmə hakimiyyətinin xarakterik əlamətləri haqqında. Məqalə. Qanun jurnalı, № 11 (277), 2017. Səh.20-25.

MÖVZU № 4.**Ümumi mühakimə sahəsinə aid olan məhkəmələr
Seminar məşğələsinin sualları:***Tədris vaxtı-4 saat**Mühazirə-2 saat**Seminar- 2 saat***Seminar məşğələsinin sualları:**

1. Rayon (şəhər) və ağır cinayətlər məhkəmələri: səlahiyyətləri və işinin təşkili.
2. Azərbaycan Respublikasının apellyasiya məhkəmələri: onların səlahiyyətləri və işinin təşkili, ərazi yurisdiksiyası.
3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsi: səlahiyyətləri və işinin təşkili.
4. Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsi: səlahiyyətləri və işinin təşkili.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü:

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllimin giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 yanvar 2006-cı il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi və «Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında», habelə «Məhkəmələr və hakimlər haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa istinad etmək lazımdır.

2. Apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin ərazi yurisdiksiyası ilə bağlı nəzəri və hüquqi bilikləri əsaslandırmaq lazımdır.

Özünü yoxlama sualları:

1. Rayon (şəhər) məhkəmələrinin səlahiyyətləri və təşkili qaydası.

2. Rayon (şəhər) məhkəmələrinin tərkibi, hakimlərinin təyin edilmə və sayının müəyyənləşdirilməsi qaydası.

3. Rayon (şəhər) məhkəmələrinin cinayət və mülki işlərə, inzibati xətalara dair və digər işlərə baxmaq səlahiyyəti.

4. Ağır cinayətlər məhkəməsinin təşkili qaydası, səlahiyyətləri və onun yurisdiksiyası.

5. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsinin təşkili qaydası, səlahiyyətləri və onun yurisdiksiyası.

6. Apellyasiya məhkəməsinin təşkili qaydası və səlahiyyətləri.

7. Apellyasiya məhkəməsinin və hakimlərinin tərkibi.

8. Apellyasiya məhkəməsinin kollegiyalarının təşkili və səlahiyyətləri.

9. Apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin ərazi yurisdiksiyasının müəyyən edilməsi və hüquqi əsası.

10. Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin təşkili, yurisdiksiyası və səlahiyyətləri.

11. Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin kollegiyaları, səlahiyyətləri və onlarda baxılan işlər.

12. Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun tərkibi, iş qaydası və səlahiyyətləri

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. Sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycanda məhkəmələrin təşkili və fəaliyyətinin hüquqi əsası.
2. Rusiya Federasiyasının məhkəmə sistemi.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

1. Apellyasiya, instansiya, kollegiya, plenum, yurisdiksiya, ağır cinayətlər, məhkəmə, qərar, qərarədad

Referat mövzuları:

1. Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin təşkili, yurisdiksiyası və səlahiyyətləri.
2. Azərbaycan Respublikası Apelyasiya Məhkəməsinin təşkili və tərkibi.

Test tapşırıqları:

1. Rayon (şəhər) məhkəmələri aşağıda göstərilənlərdən hansı işlərə baxırlar:

A) Az ağır, ağır və xüsusilə ağır cinayətlərə dair cinayət işlərinə

B) Böyük ictimai təhlükə törətməyən və xüsusilə ağır cinayətlərə dair, habelə inzibati xətlər haqqında işlərə

C) ekstradisiya məsələləri ilə bağlı, habelə bütün cinayət işlərinə

D) Böyük ictimai təhlükə törətməyən və ya az ağır cinayətlərə dair cinayət işlərinə və cinayət təqibi ilə bağlı digər materiallara, habelə inzibati xətlər haqqında işlərə

2. Aşağıdakı qruplardan hansı apellyasiya məhkəmələrinə aiddir?

A) Naxçıvan MR Ali Məhkəməsi, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsi, Lənkəran, Sumqayıt apellyasiya məhkəmələri

B) Naxçıvan MR Ali Məhkəməsi, Bakı, Şirvan, Gəncə, Sumqayıt və Şəki apellyasiya məhkəmələri

C) Naxçıvan MR Ali və ağır cinayətlər məhkəmələri, Gəncə və Şəki apellyasiya məhkəmələri

D) Naxçıvan MR Hərbi və Ağır cinayətlər məhkəmələri, Bakı, Şirvan və Gəncə apellyasiya məhkəmələri

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. 7, 94, 109, 125, 132-ci maddələr. Bakı, 2022.
2. Azərbaycan Respublikasının “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunu (10.06.1997-ci il).
3. “İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 fevral 1998-ci il tarixli Fərmanı.
4. Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinin tənzimlənməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının 24 dekabr 2002-ci il tarixli Konstitusiya Qanunu.
5. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcələsi. 66, 67, 69, 71-74-cü maddələr. Bakı, 2022.
6. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
7. Qəfərov M.S., Eyvazov H.Q., Hüquq-mühafizə orqanları. 100 suala 100 cavab. Dərs vəsaiti. Bakı, “Qanun” nəşriyyatı. 2012, 100 səh.
8. Azərbaycan Respublikasında məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi və “Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 yanvar 2006-cı il tarixli Fərmanı.

9. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.
10. H.Eyvazov. M.Qəfərov. Məhkəmə hakimiyyəti: hakimiyyətlərin bölgüsü nəzəriyyəsi kontekstində.Məqalə. Qanun jurnalı, № 09 (275), 2017. Səh.45-53.
11. H.Eyvazov. M.Qəfərov. A.Qədirov. Məhkəmə hakimiyyətinin xarakterik əlamətləri haqqında. Məqalə. Qanun jurnalı, № 11 (277), 2017. Səh.20-25.
12. Məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanları işçilərinin dövlət müdafiəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (11 dekabr 1998-ci il).
13. Prokurorluq haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (7 dekabr 1999-cu il).
14. H.Eyvazov. “Məhkəmə strukturu və onun fəaliyyəti”. Qanun jurnalı № 6-2003. səh. 34-39.
15. Azərbaycan Respublikası məhkəmələrinin hakimlərinin sayının artırılması və məhkəmələrin ərazi yurisdiksiyasının müəyyən edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 avqust 2006-cı il tarixli Fərmanı.
16. Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (28 dekabr 2004-cü il).
17. Hakimlərin seçki komitəsi haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə Məhkəmə-Hüquq Şurasının Qərarı (11 mart 2005-ci il).
18. Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin Kommentariyası. A.Abdullayev, F.Nağıyev, V.Abişov, H.Eyvazov və b. (müəlliflər kollektivi).Bakı, 2010,852 səh.
19. Fövqəladə vəziyyət haqqında AR Qanunu (8 iyun 2004-cü il), m. 29.

20. Avropa insan hüquqları məhkəməsinin yurisdiksiyası: hüquq elm. üzrə fəlsəfə dok. ... dis. avtoreferatı: 12.00.10 / Z. H. Əliyev; elmi rəh. R. M. Valeyev; Bakı Dövlət Universiteti. - Bakı, 2009. - 30 s.
21. Azərbaycan Respublikası konstitusiyə məhkəməsinin təşkili və fəaliyyətinin hüquqi əsasları: hüquq elm. üzrə fəlsəfə dok. ... dis. avtoreferatı: 12.00.02 / R. M. Pənahov ; elmi rəh.: A. Q. Rzayev, Z. M. Qasimov; Milli Aviasiya Akademiyası. - Bakı, 2010. - 26 s.
22. Hərbi xidmət əleyhinə törədilən əməllərlə mübarizənin cinayət-hüquqi problemləri: hüquq elm. üzrə fəlsəfə dok. ... dis. avtoreferatı: 12.00.08 / A. C. Əliyev; elmi rəh. H. S. Qurbanov; AMEA Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq İnstitutu. - Bakı, 2010. - 22s.
23. Hərbi təhqiqat və onun bəzi problemləri : hüquq elm. üzrə fəlsəfə dok. .... dis. avtoreferatı: 12.00.09 / N. C. Hüseynov; elmi rəh. C. İ. Süleymanov; AMEA Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq İnstitutu. - Bakı, 2010. - 22 s.
24. Məhkəmə nəzarətinin funksiyaları: hüquq elm. namiz. ... dis. avtoreferatı: 12.00.09 / E. E. İbrahimov; elmi rəh. F.M.Cavadov; Bakı Dövlət Universiteti. - Bakı, 2009. - 20 s

MÖVZU № 5.
Azərbaycan Respublikasının hərbi, inzibati və kommertiya
məhkəmələri

Tədris vaxtı-4 saat
Mühazirə-2 saat
Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Hərbi məhkəmələrin təşkili, sistemi və səlahiyyətləri.
2. İnzibati məhkəmələrin təşkili, tərkibi və səlahiyyətləri.
3. Kommertiya məhkəmələrin təşkili, tərkibi və səlahiyyətləri.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllim giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin «Azərbaycan Respublikası məhkəmələrinin təşkili və fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında» 17 iyun 1999-cu il tarixli və «Azərbaycan Respublikası məhkəmələri hakimlərinin sayının artırılması və məhkəmələrin ərazi yurisdiksiyasının müəyyən edilməsi haqqında» 17 avqust 2006-cı il tarixli Fərmanlarına istinad etmək lazımdır.

Özünü yoxlama sualları:

1. Hərbi məhkəmələrin sistemi.
2. Hərbi məhkəmələrin təşkili.
3. Hərbi məhkəmələrin tərkibi.
4. Hərbi məhkəmələrin səlahiyyətləri.
5. Hərbi məhkəmələrin ərazi yurisdiksiyası.
6. Azərbaycan Respublikasının inzibati məhkəmələrinin sistemi.
7. İnzibati məhkəmələrin təşkili qaydası.
8. İnzibati məhkəmələrin ərazi yurisdiksiyası.
9. İnzibati məhkəmələrin baxdığı işlər.
10. İnzibati məhkəmələrin tərkibi.
11. Kommersiya məhkəmələrin sistemi.
12. Kommersiya məhkəmələrin təşkili.
13. Kommersiya məhkəmələrin tərkibi.
14. Kommersiya məhkəmələrin səlahiyyətləri.
15. Kommersiya məhkəmələrin ərazi yurisdiksiyası

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. Azərbaycanda (XIII-XIV əsrlərdə) şəriət məhkəmələrinin fəaliyyəti.
2. Ukraynanın məhkəmə sistemi.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

«Müharibə cinayətləri», hərbi cinayətlər, hərbi məhkəmələr «iqtisadi cinayətçilik», «iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlər», «iqtisadi mübahisələr».

Referat mövzular:

1. Vətənə sevgi və vətənə xidmətlə bağlı hüquqi təbliğatın aparılmasında məhkəmələrin rolu.

2. Azərbaycanın iqtisadi siyasəti istiqaməti kontekstində inzibati-iqtisadi məhkəmələrinin yeri.

Test tapşırıqları

1. Hərbi məhkəmələr necə yaradılır?

A) Azərbaycan Respublikasının inzibati ərazi vahidləri üzrə yaradılır

B) Apellyasiya və ağır cinayətlər məhkəmələrinin yerləşdiyi inzibati ərazi vahidləri üzrə yaradılır

C) Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinin hərbi birləşmələrində yaradılır

D) Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri və başqa silahlı birləşmələri hərbi hissələrinin sayı nəzərə alınmaqla onların yerləşdikləri inzibati ərazi vahidləri üzrə yaradılır

2. Hansı inzibati mübahisələrə baxılarkən apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin inzibati-iqtisadi məhkəmə kollegiyaları birinci instansiya məhkəməsi qismində fəaliyyət göstərir?

A) Öhdəliyin icrası haqqında iddialara; müəyyən etmə və ya tanınma haqqında iddialara; müəyyən partiyalarla bağlı mübahisələrə

B) Normativ xarakterli aktların qanuna uyğunluğun mübahisələndirilməsinə dair; KİV ilə bağlı mübahisələrə; müəyyən hərəkətləri etməkdən çəkilməyə dair iddialara

C) Normativ xarakterli aktların qanuna uyğunluğun mübahisələndirilməsinə dair; siyasi partiyalarla bağlı mübahisələrə; KİV ilə bağlı mübahisələrə

D) Siyasi partiyalarla bağlı mübahisələrə; mübahisələndirmə haqqında iddialara; qanuna uyğunluq haqqında iddialara

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası. Bakı-2022.
2. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
3. Azərbaycan Respublikasının İnzibati icraat haqqında Qanunu. Bakı-2022.
4. Azərbaycan Respublikasının Məhkəmələr və hakimlər haqqında Qanunu. Bakı-2022.
5. Azərbaycan Respublikasının İnzibati-Prosessual Məcəlləsi. Bakı-2022.
6. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi. Bakı-2022.
7. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi. Bakı-2022.
8. Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual Məcəlləsi. Bakı-2022.
9. Azərbaycan Respublikasının “Banklar haqqında” Qanunu. Bakı-2022.
10. Azərbaycan Respublikasının “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunu. Bakı-2022.
11. Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında Qanunu. Bakı-2022.
12. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin «Məhkəmə-hüquq sahəsində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında» 03.04.2019-cu il tarixli Fərmanı .
13. “İnzibati məhkəmələrin və kommertiya məhkəmələrinin təşkili və “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 9 iyul tarixli 1632-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 19 iyul tarixli 1325 nömrəli Sərəncamının icrasının təmin edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər-

- Kabinetinin 25 iyul 2019-cu il tarixli Qərarı.
14. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.
  15. H.Eyvazov. M.Qəfərov. Məhkəmə hakimiyyəti: hakimiyyətlərin bölgüsü nəzəriyyəsi kontekstində.Məqalə. Qanun jurnalı, № 09 (275), 2017. Səh.45-53.
  16. H.Eyvazov. M.Qəfərov. A.Qədirov. Məhkəmə hakimiyyətinin xarakterik əlamətləri haqqında. Məqalə. Qanun jurnalı, № 11 (277), 2017. Səh.20-25.
  17. Hüseynov N.S. Hərbi hüquq. Dərslik.- Bakı: Qanun nəşriyyatı, -2022, - 616 səhifə.
  18. Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri İntizam nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 23 sentyabr tarixli, 885 sayılı Qanunu.
  19. "Hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2022.
  20. "Hərbi qulluqçularının statusu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2022.

MÖVZU № 6**Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsi***Tədris vaxtı-4 saat**Mühazirə-2 saat**Seminar- 2 saat***Seminar məşğələsinin sualları:**

1. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin təyinatı və səlahiyyətləri.
2. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsində həyata keçirilən icraatın üsulları və növləri.
3. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi hakimlərinin hüquqi statusu.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllim giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

Konstitusiyaya Məhkəməsinin fəaliyyəti ilə bağlı bilik əldə etmək üçün Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası, Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında Qanun və ədəbiyyat siyahısında göstərilən vəsaitlərdən istifadə etmək lazımdır. Konstitusiyaya Məhkəməsinin və Konstitusiyaya nəzarətinin əsas məqsədlərini əlaqələndirin.

Özünü yoxlama sualları:

1. Konstitusiya nəzarətinin və Konstitusiya Məhkəməsinin təyinatı.
2. Konstitusiya Məhkəməsinin fəaliyyətinin hüquqi əsasları və səlahiyyətləri.
3. Konstitusiya Məhkəməsinin əsas məqsədləri.
4. Konstitusiya Məhkəməsinin fəaliyyət prinsipləri.
5. Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun və palatalarının təşkili, tərkibi və səlahiyyətləri.
6. Konstitusiya Məhkəməsi hakimlərinin hüquqi statusu və səlahiyyətləri.
7. Konstitusiya Məhkəməsində həyata keçirilən icraatın prinsipləri.
8. Konstitusiya Məhkəməsində həyata keçirilən icraatın üsulları.
9. Konstitusiya Məhkəməsində həyata keçirilən icraatın növləri.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. Sovet hakimiyyəti illərində Konstitusiya Məhkəməsinin təşkili və səlahiyyətləri.
2. Gürcüstanın Konstitusiya Məhkəməsinin təşkili və səlahiyyətləri.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

«Konstitusiya»; «Konstitusiya adəti»; «Konstitusiya hüquq pozuntusu»; «Konstitusiya hüququ»; «Konstitusiya nəzarəti».

Referat mövzuları:

1. Konstitusiya Məhkəməsi – Konstitusiyanın aliliyini təmin edən orqan kimi

2. Konstitusiya Məhkəməsində icraatın növləri və həyata keçirilməsi

Test tapşırıqları

1. Konstitusiya Məhkəməsi hakimlərinin səlahiyyət müddətinə aşağıdakı göstərilənlərdən hansı aiddir?

A) Konstitusiya Məhkəməsinin hakimləri 10 il müddətində təyin edilirlər. Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə 2 dəfədən artıq təkrarən təyin edilə bilməz.

B) Konstitusiya Məhkəməsinin hakimləri 15 il müddətində təyin edilirlər. Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təkrarən təyin edilə bilməz.

C) Konstitusiya Məhkəməsinin hakiməri 15 il müddətində təyin edilirlər. Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə 2 dəfədən artıq təkrarən təyin edilə bilməz.

D) Konstitusiya Məhkəməsinin hakimləri 10 il müddətində təyin edilirlər. Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təkrarən təyin edilə bilməz.

2. Konstitusiya Məhkəməsinə hansı orqanlar sorğu verə bilər?

A) AR Prezidenti, AR NK, AR MM, AR Müdafiə Nazirliyi, AR Prezident Administrasiyası, Ombudsman, Naxçıvan MR Ali Məclisi

B) AR Prezidenti, AR MM, Naxçıvan MR Ali Məclisi, AR Prokurorluğu, Ombudsman, AR vətəndaşları, AR nazirlikləri

C) AR Prezidenti, AR MM, AR NK, AR Ail Məhkəməsi, AR Baş Prokurorluğu, Naxçıvan MR Ali Məclisi, Ombudsman

D) AR Prezidenti, AR MM, AR NK, Ombudsman, Naxçıvan MR Ali Məhkəməsi, AR Ali Məhkəməsi, AR Baş Prokuroru yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsi

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası 86, 88, 95, 102, 103, 104, 107, 109, 125, 128, 130, 153, 154-cü maddələr. Bakı, 2022.
2. “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 23 dekabr 2003-cü il.
3. “Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 12 fevral 2004-cü il.
4. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi, 455-460-cı maddələr. Bakı, 2022.
5. Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinin tənzimlənməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanunu, 24 dekabr 2002-ci il.
6. Konstitusiya hüququ: dərslik / Z. A. Əsgərov; elmi red. M. N. Ələsgərov. - Yenidən işlənmiş və əlavələr edilmiş II nəşri. - Bakı : Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2011. - 760 s.
7. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
8. Qəfərov M.S., Eyvazov H.Q., Hüquq-mühafizə orqanları. 100 suala 100 cavab. Dərs vəsaiti. Bakı, “Qanun” nəşriyyatı. 2012, 100 səh.
9. Cəfərov İ. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının şərhli. Bakı, 2010.
10. Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Qərarları. Bakı, Qanun, 2008.
11. Vətəndaşların hüquq və azadlıqlarını pozan qərar və hərəkətlərdən (hərəkətsizlikdən) məhkəməyə şikayət edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (11 iyun 1999-cu il).
12. Abdullayev F.S. Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hüquqi mövqeləri. Bakı., Zərdabi

ММС, 2013.

13. Eyvazov Hikmət. Müstəqilliyimizə, hüquq və azadlıqlarımıza təminat verən ali sənəd. Xalq qəzeti № 250 (26600), 12 noyabr 2010-cu il. səh.4.
14. Гуценко К.Ф., Ковалев М.А. Правоохранительные органы: Учебник для юридических вузов и факультетов. М.: Зерцало-М, 2008.
15. Григонис Э.П. Правоохранительные органы. Учебник. СПб.: Питер, 2002.
16. Савюк Л.К. Правоохранительные и судебные органы. М.: Юристъ, 2005.
17. Abdullayev F.S. Azərbaycan Respublikasında Konstitusiyə icraatının nəzəri və praktiki problemləri. Bakı, "Elm", 2009,396 səh.
18. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.

MÖVZU № 7

Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğu

Tədris vaxtı-4 saat

Mühazirə-2 saat

Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun sistemi və fəaliyyət istiqamətləri.
2. Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun səlahiyyətləri.
3. Prokurorluq orqanları tərəfindən tətbiq edilən aktlar və təhqiqat orqanlarına nəzarət formaları.
4. Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmənin hüquqi əsasları.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllimin giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Prokurorluq haqqında və Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında qanunlara, habelə digər ədəbiyyatlara və dərsliyə istinad etmək lazımdır.

Özünü yoxlama sualları:

1. Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğunun təyinatı və hüquqi əsası.
2. Prokurorluğun fəaliyyət istiqamətləri və prinsipləri.
3. Prokurorluğun sistemi və strukturu.
4. Baş Prokurorluğun səlahiyyətləri.
5. Prokuror nəzarəti formaları və onların məzmunu.
6. Prokuror aktları və onların məzmunu.
7. Prokurorluq işçiləri: təyin olunmaq üçün tələblər.
8. Prokurorluq işçisinə tətbiq olunan həvəsləndirmə və intizam tənbehləri.
9. Prokurorluq işçilərinin rütbələri.
10. Prokurorluğa nəzarət formaları və onların məzmunu.
11. Prokurorluq işçisinin siyahıdan çıxarılmasının əsasları.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. ADR dövründə prokurorluğun təşkili və hüquqi əsasları.
2. İspaniya prokurorluğu: təyinatı, təşkili və sistemi.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

«Prokuror»; «Prokurorluq»; «Protest», Qərar, Xəbərdarlıq, Ərizə, Şikayət

Referat mövzular:

1. Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin həyata keçirilməsində prokurorluğun rolu və əhəmiyyəti
2. Prokurorluğun yaranma tarixi

Test tapşırıqları:

1. Prokurorluq qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada aşağıda göstərilən hansı fəaliyyət istiqamətlərini həyata keçirir:

A) Təhqiqat və əməliyyat-axtarış orqanlarının fəaliyyətində qanunların icra və tətbiq olunmasına nəzarət edir, məhkəmələr tərəfindən təyin edilmiş cəzaların məqsədinə nail olunmasında iştirak edir

B) cinayət işi başlayır və ibtidai istintaq aparır; əməliyyat-axtarış fəaliyyətini həyata keçirir

C) Məhkəmədə iddia qaldırır, korrupsiya ilə bağlı hüquqpozmaların ibtidai istintaqı zamanı əməliyyat-axtarış fəaliyyətini həyata keçirir, şəxsə cəza təyin edir

D) Cinayət işləri üzrə ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərlik edir, prokuror və istintaq təcrübəsini əlaqələndirir və bəraət hökmü çıxarır

2. Qanunvericiliyə əsasən AR Prokurorluğu aşağıda göstərilənlərdən hansına aiddir:

A) Qanunvericilik hakimiyyəti sisteminə daxil olmaqla

B) İcra hakimiyyəti sisteminə daxil olmaqla

C) İcra hakimiyyəti və hüquq-mühafizə orqanları sisteminə daxil olmaqla

D) Məhkəmə hakimiyyəti sisteminə daxil olmaqla

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı, 2022.
2. “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının 7 dekabr 1999-cu il tarixli Qanunu.
3. “Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Azərbaycan Respublikasının 29 iyun 2001-ci il tarixli Qanunu.
4. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının 21 iyul 2000-ci il tarixli Qanunu.
5. “Vətəndaşların müraciətləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2022.
6. Terrorçuluğa qarşı mübarizə haqqında Azərbaycan Respublikasının 18 iyun 1999-cu il tarixli Qanunu.
7. Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında Azərbaycan

- Respublikasının 29 iyun 2004-cü il tarixli Qanunu.
8. “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının 28 oktyabr 1999-cu il tarixli Qanunu.
  9. “Prokurorluğa işə qəbul olunmaq üçün namizədlərlə müsabiqə keçirilməsi qaydaları haqqında” Əsasnamənin tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.
  10. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi. Bakı, 2022.
  11. Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual Məcəlləsi. Bakı, 2022.
  12. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi. Bakı, 2022.
  13. Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsi. Bakı, 2022.
  14. Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi. Bakı, 2022.
  15. “İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 fevral 1998-ci il tarixli Fərmanı.
  16. Azərbaycan Respublikasının Baş Prokuroru yanında Korupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsinin Əsasnaməsinin və prokurorluğun işçilərinin ümumi say tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 oktyabr 2004-cü il tarixli Fərmanı.
  17. “Təhqiqat, ibtidai istintaq, prokurorluq və məhkəmə orqanlarının qanunsuz hərəkətləri nəticəsində fiziki şəxslərə vurulmuş ziyanın ödənilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 29 oktyabr 1998-ci il tarixli Qanunu.
  18. Prokurorluq orqanları işçilərinin fərqlənmə nişanları və xüsusi geyim forması haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2022.
  19. Prokurorluq orqanları işçilərinin maddi və sosial təminatı haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin

Qərarı. Bakı, 2022.

20. Əməliyyat-axtarış tədbirlərinin həyata keçirilməsində əməliyyat-axtarış subyektlərinin səlahiyyət bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 iyun 2001-ci il tarixli Fərmanı.
21. Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğu Kollegiyasının 08 fevral 2008-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Prokurorluğu İşçilərinin Etik Davranış Kodeksi”.
22. Mövsümov C.H. Sovet cinayət prosesi. Dərslik. Bakı: “Maarif”, 1989, 312 səh.
23. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
24. Qəfərov M.S., Eyvazov H.Q., Hüquq-mühafizə orqanları. 100 suala 100 cavab. Dərs vəsaiti. Bakı, “Qanun” nəşriyyatı. 2012, 100 səh.
25. Юридический энциклопедический словарь, Сухарев А.Я., 1984.
26. “Polis haqqında” Azərbaycan Respublikasının 28 oktyabr 1999-cu il tarixli Qanunu, 12-ci maddə.
27. İbrahimov Ə. Azərbaycan SSR-də məhkəmə və prokurorluğun təşkili. Bakı, 1997.
28. “Cinayət prosesində iştirak edən şəxslərin dövlət müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (1 dekabr 1998-ci il).
29. “Cinayət törətmiş şəxslərin verilməsi (ekstradisiya) haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (15 may 2001-ci il).
30. Beynəlxalq Prokurorlar Assosiasiyası (BMT, 06 iyun 1995-ci il).
31. “Prokurorluğun rəsmi emblemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (29 iyun 2001-ci il).
32. “Prokurorluq işçilərinin xidməti vəsiqəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (29 iyun 2001-ci il).

33. Məhkəmələr və hakimlər haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (10 iyun 1997-ci il).
34. "Dövlət qulluğu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2022.
35. C.Daanov. S.Ağayev. H.Eyvazov. A.Mikayılov. R.Quliyev. DİO-da təhqiqat. Fənn proqramı.Bakı, Polis Akademiyası-2021.40 səh.
36. Səyyad Ağayev, Hikmət Eyvazov, Anar Mikayılov, Rafik Quliyev. Cinayət-prosessual hüquq (informasiya təhlükəsizliyi fakültəsi üçün). Fənn proqramı. Bakı, 2022. 40 səhifə.
37. Ş.Kərimov, N.Əliyev, H.Eyvazov,S.Ağayev və başqaları. Cinayət prosesində ibtidai araşdırma. Dərslük. Bakı, "Elm və təhsil", 2022. 712 səh.
38. H.Eyvazov. Cinayət təqibinin mərhələləri (nəzəri mülahizələr). Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi Published by Autumn 2022 / 9-3<https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd> <https://doi.org/10.46868/atdd.246> (sertifikat) (Beynəlxalq lisenziyalı jurnal). səh. 678-687.
39. H.Eyvazov. Azərbaycan Respublikasında təhlükəsizliyi və asayışı təmin edən orqanlar. Elmi tezis. Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) Heydər Əliyev adına Akademiyası, "Zəfər Günü"nə həsr olunmuş "Zəfərdən zəfərə, Azərbaycan!" adlı respublika elmi-praktik konfrans materialları, 02 noyabr 2022-ci il.
40. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.
41. H.Eyvazov. Prokuror nəzarətinin əsas istiqamətləri və prokuror aktları. prokurorluğa nəzarət. Məqalə. Polis Akademiyasının elmi xəbərləri jurnalı № 2 (26), 2020. Səh.31-46.

III BÖLMƏ

Hüquq-mühafizə fəaliyyətini həyata keçirən dövlət orqanları

MÖVZU № 8.

Azərbaycan Respublikasında təhlükəsizliyi və asayışı təmin edən orqanlar

Tədris vaxtı-4 saat

Mühazirə-2 saat

Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Azərbaycan Respublikasında asayışı və təhlükəsizliyi təmin edən orqanların xarakterik əlamətləri, sistemi və hüquqi əsasları.
2. Təhlükəsizlik xidməti orqanlarının fəaliyyət prinsip və istiqamətləri.
3. Dövlət miqrasiya və fəvqəladə hallar orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı səlahiyyətləri.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü:

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllim giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən adı çəkilən dövlət orqanlarının Əsasnamələrinə və həmin orqanlarda xidmət (və

ya qulluq) keçmə haqqında Əsasnamələrə, habelə müvafiq qanunlara istinad etmək lazımdır.

2. Mövzuda adı çəkilən dövlət orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı konkret səlahiyyətlərini araşdırıb təhlil edin.

Özünü yoxlama sualları:

1. Asayışı və təhlükəsizliyi təmin edən orqanların anlayışı və sistemi.

2. Asayışı və təhlükəsizliyi təmin edən orqanların xarakterik əlamətləri və əsas istiqamətləri.

3. Milli təhlükəsizliyin anlayışı, obyektləri və subyektləri.

4. Milli təhlükəsizliyin təmin olunması məqsədləri və onu həyata keçirən qüvvə və orqanlar.

5. Azərbaycan Respublikası Təhlükəsizlik Şurasının təyinatı, əsas vəzifə və funksiyaları.

6. Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin təyinatı, sistemi və səlahiyyətləri.

7. Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat orqanlarının təyinatı, fəaliyyətinin prinsipləri və subyektləri.

8. Dövlət Sərhəd Xidmətinin təyinatı, sistemi və hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı səlahiyyətləri.

9. Dövlət mühafizə orqanlarının səlahiyyətləri və fəaliyyətinin hüquqi əsasları.

10. Dövlət Miqrasiya Xidmətinin təyinatı və hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı səlahiyyətləri.

11. Fövqəladə hallar orqanlarının təyinatı, sistemi və hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı səlahiyyətləri.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. Dövlət təhlükəsizlik orqanlarının formalaşmasının tarixi mərhələləri.

2. Dövlət mühafizə orqanlarının tarixi formalaşma mərhələləri.
3. Xarici ölkələrin xüsusi xidmət orqanlarının səlahiyyətləri.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

Təhlükəsizlik; kəşfiyyat; əks-kəşfiyyat; miqrasiya; fəvqəladə hal; təhdid.

Referat mövzuları:

1. Dövlətin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində Dövlət Təhlükəsizlik orqanlarının rolu və əhəmiyyəti.
2. Milli təhlükəsizliyin anlayışı, obyektləri və subyektləri

Test tapşırıqları

1. AR milli təhlükəsizliyin subyektləri hansılardır?
  - A) İnsan, cəmiyyət, dövlət
  - B) Dövlət, vətəndaşlar, ictimai və digər təşkilatlar, birliklər
  - C) Dövlət təhlükəsizlik orqanları, Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti, Müdafiə Sənayesi Nazirliyi
  - D) Qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanları, AR Təhlükəsizlik Şurası
2. DSX-a vəzifə üzrə kim rəhbərlik edir?
  - A) Sərhəd Qoşunlarının komandiri
  - B) Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin müavini
  - C) Sərhəd Qoşunları Baş Qərargahının rəisi
  - D) Müdafiə nazirinin müavini

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı-2022.
2. Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Konsepsi-

yası (AR Prezidentinin 23.05.2007-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir).

3. "Milli təhlükəsizlik haqqında" Azərbaycan Respublikasının 29 iyun 2004-cü il tarixli Qanunu.
4. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 11 iyul tarixli 779 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Təhlükəsizlik Şurası haqqında Əsasnamə"si.
5. "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 sentyabr 2019-cu il tarixli 829 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikasının Təhlükəsizlik Şurası katibinin xidməti haqqında Əsasnamə"si.
6. "Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
7. "Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
8. Əməliyyat-axtarış tədbirlərinin həyata keçirilməsində əməliyyat-axtarış subyektlərinin səlahiyyət bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 iyun 2001-ci il tarixli Fərmanı.
9. "İnzibati xətlər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 28 sentyabr tarixli 634 nömrəli Fərmanı.
10. Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsi. Bakı-2022.
11. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsi. Bakı-2022.
12. Fövqəladə hallar orqanlarında xidmətkeçmə haqqında Azərbaycan Respublikasının 22 iyun 2010-cu il tarixli Qanunu.
13. "Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
14. Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsi. Bakı-2022.

15. “İnzibati xətlər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”. Bakı-2022.
16. Azərbaycan Respublikasının 2009-cu il 4 dekabr tarixli 930-IIIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Miqrasiya orqanlarında qulluq keçmə haqqında Əsasnamə.
17. «Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunu. Bakı-2022.
18. Ş.Kərimov, N.Əliyev, H.Eyvazov, S.Ağayev və başqaları. Cinayət prosesində ibtidai araşdırma. Dərslik. Bakı, “Elm və təhsil”, 2022. 712 səh.
19. H.Eyvazov. Cinayət təqibinin mərhələləri (nəzəri mülahizələr). Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi Published by Autumn 2022 / 9-3 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd> <https://doi.org/10.46868/atdd.246> (sertifikat) (Beynəlxalq lisenziyalı jurnal). səh. 678-687.
20. H.Eyvazov. Azərbaycan Respublikasında təhlükəsizliyi və asayişini təmin edən orqanlar. Elmi təzis. Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) Heydər Əliyev adına Akademiyası, “Zəfər Günü”nə həsr olunmuş “Zəfərdən zəfərə, Azərbaycan!” adlı respublika elmi-praktik konfrans materialları, 02 noyabr 2022-ci il.
21. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
22. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.
23. M.S.Qəfərov., H.Q.Eyvazov. Azərbaycan Respublikasının cinayət prosesində cinayət təqibi ilə bağlı mülahizələr. Məqalə. Polis Akademiyasının elmi xəbərləri jurnalı, № 3 (31), 2021. səh.35-40.
24. H.Eyvazov. S.Ağayev. İbtidai araşdırma. Magistratura pilləsi üçün. Fənn proqramı. Polis Akademiyası, 24 səh.
25. H.Eyvazov. M.Qəfərov. Cinayət təqibinin anlayışı

- haqqında. Elmi məqalə. “Azərbaycan polisinin tarixi və inkişaf perspektivləri” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfransın materialları, 20.06.2018. Səh.20-28.
26. M.S.Qəfərov, H.Q.Eyvazov. R.İ.Rüstəmov, E.İ.Muradov, İ.F.Şahbazov. Hüquqi şəxsin cinayət-hüquqi statusu. Dərs vəsaiti. Bakı, 2019.496 səh.

MÖVZU 9.

Azərbaycan Respublikasının təhqiqat, istintaq və əməliyyat-axtarış orqanları

Tədris vaxtı-4 saat

Mühazirə-2 saat

Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Təhqiqatın anlayışı və onu həyata keçirən orqanlar.
2. İstintaqın anlayışı və onu həyata keçirən orqanlar.
3. Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti və onu həyata keçirən orqanlar.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllim giriş sözü)

2. Əsas hissə- 80 dəq

3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsinə və Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında Qanununa, habelə göstərilən digər ədəbiyyatlara istinad etmək lazımdır.

2. Təhqiqat, istintaq və əməliyyat-axtarış fəaliyyətini həyata keçirən orqanları – hüquq-mühafizə orqanı adlandırılmasının hüquqi və qanuni əsaslandırılmasını təhlil edin.

Özünü yoxlama sualları:

1. İbtidai araşdırmanın anlayışı.
2. İbtidai araşdırmanın növləri və məzmunu.
3. Təhqiqatın anlayışı və növləri.
4. Təhqiqatı həyata keçirən orqanların təsnifatı.
5. Təhqiqatçının hüquqları və vəzifə.
6. İbtidai istintaqın anlayışı və onu həyata keçirən orqanlar.
7. Müstəntiqin hüquqları və vəzifə.
8. Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti: anlayışı və məqsədi.
9. Əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin prinsipləri və məzmunu.
10. Əməliyyat-axtarış fəaliyyətini həyata keçirən subyektlər: səlahiyyət bölgüsü və hüquqi əsası.
11. Təhqiqatla ibtidai istintaqın oxşar və fərqli cəhətləri.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. Çar Rusiyası dövründə Azərbaycanda polisin fəaliyyəti.
2. Böyük Britaniyanın hüquq-mühafizə orqanları.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

«İstintaq»; «təhqiqat»; «müstəntiq»; «ibtidai araşdırma»; «istintaq orqanları»; «əməliyyat»; konspirasiya; cinayət; sirr.

Referat mövzuları:

1. İbtidai araşdırma orqanları-hüquq-mühafizə fəaliyyətini həyata keçirən orqan kimi.
2. Cinayətkarlığa qarşı mübarizədə əməliyyat-axtarış subyektlərinin rolu və əhəmiyyəti.

Test tapşırıqları

1. Aşağıda göstəriləndən hansı təhqiqatın aparılma formasına aiddir?
  - A) Böyük ictimai təhlükə törədən bəzi aşkar cinayətlər üzrə istintaq hərəkətlərinin icraatı

B) İbtidai istintaqı məcburi olan cinayət işləri üzrə əməliyyat-axtarış tədbirlərinin həyata keçirilməsi

C) Ağır və xüsusilə ağır cinayətlər üzrə məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat

D) Böyük ictimai təhlükə törəməyən bəzi aşkar cinayətlər üzrə məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat

2. Aşağıda göstərilən əməliyyat-axtarış tədbirlərindən hansını DİN həyata keçirir?

A) Korrupsiya ilə bağlı cinayətlər üzrə əməliyyat-axtarış fəaliyyətini

B) Məhkumların məktublarının yoxlanılması

C) Telefon danışqlarına qulaqasma

D) Mühafizə edilən şəxslərin və obyektlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi sahəsində əməliyyat-axtarış fəaliyyətini

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının CPM. Bakı-2022.
2. “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti” haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
3. “Dövlət sirri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
4. Əməliyyat-axtarış tədbirlərinin həyata keçirilməsində əməliyyat-axtarış subyektlərinin səlahiyyət bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 iyun 2001-ci il tarixli Fərmanı.
5. Mövsümov C.H. İbtidai istintaq. Bakı: Maarif, 1973.
6. Mövsümov C.H. Sovet cinayət prosesi. Bakı: Maarif, 1989, s. 141-142;
7. Cəfərquliyev M.Ə. Azərbaycan Respublikasının cinayət prosesi. Bakı: Qanun, 2005.
8. M.Cəfərquliyev. Azərbaycan Respublikasının cinayət prosesi. Bakı: Qanun-2002, səh.434;
9. Mirağa Cəfərquliyev. Azərbaycan Respublikasının Cinayət

- prosesi. Dərslik. Bakı:Qanun, 2008, 768 s.
10. F.Abbasova. Cinayət prosesi: dərslik. Xüsusi hissə. Bakı: Hüquq yayım evi, 2019.
  11. Əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin əsasları. Dərs vəsaiti. h.e.d., prof.K.Səlimovun elmi redaktəsi ilə. Bakı: Qanun, 2010.
  12. H.Eyvazov. Cinayət mühakimə icraatında ibtidai araşdırma sirri (istintaq sirri). Bakı, Qanun, 2010, 216 səh.
  13. Кишиев А.Х. Дознание и пред - варительное следствие органов внутренних дел. Баку, 1992.
  14. Тетерин Б.С., Трошкин Е.З. Возбуждение и расследование уголовных дел. М., 1997.
  15. Ş.Kərimov, N.Əliyev, H.Eyvazov,S.Ağayev və başqaları. Cinayət prosesində ibtidai araşdırma. Dərslik. Bakı, “Elm və təhsil”, 2022. 712 səh.
  16. H.Eyvazov. Cinayət təqibinin mərhələləri (nəzəri mülahizələr). Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi Published by Autumn 2022 / 9-3 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd> <https://doi.org/10.46868/atdd.246> (sertifikat) (Beynəlxalq lisenziyalı jurnal). səh. 678-687.
  17. H.Eyvazov. Azərbaycan Respublikasında təhlükəsizliyi və asayişini təmin edən orqanlar. Elmi tezisi. Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) Heydər Əliyev adına Akademiyası, “Zəfər Günü”nə həsr olunmuş “Zəfərdən zəfərə, Azərbaycan!” adlı respublika elmi-praktik konfrans materialları, 02 noyabr 2022-ci il.
  18. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
  19. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.
  20. M.S.Qəfərov., H.Q.Eyvazov. Azərbaycan Respublikasının cinayət prosesində cinayət təqibi ilə bağlı mülahizələr. Məqalə. Polis Akademiyasının elmi xəbərləri jurnalı, № 3 (31), 2021.

səh.35-40.

21. H.Eyvazov. S.Ağayev. İbtidai araşdırma. Magistratura pilləsi üçün. Fənn proqramı.Polis Akademiyası, 24 səh.

22. H.Eyvazov. M.Qəfərov. Cinayət təqibinin anlayışı haqqında. Elmi məqalə. “Azərbaycan polisinin tarixi və inkişaf perspektivləri” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfransın materialları, 20.06.2018. Səh.20-28.

23. M.S.Qəfərov, H.Q.Eyvazov. R.İ.Rüstəmov, E.İ.Muradov, İ.F.Şahbazov. Hüquqi şəxsin cinayət-hüquqi statusu. Dərs vəsaiti. Bakı, 2019.496 səh.

MÖVZU 10

Azərbaycan Respublikasının daxili işlər orqanları

Tədris vaxtı-4 saat

Mühazirə-2 saat

Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

1. DİN-in sistemi və hüquqi vəziyyəti.
2. Polisin anlayışı və səlahiyyətləri.
3. Daxili işlər orqanlarında xidmət keçmənin anlayışı və xidmətə qəbul qaydaları.
4. Polisin maddi və sosial təminatları.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllim giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən, əsasən «DİN-in Əsasnaməsi və strukturunun təsdiq edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanına, «Polis haqqında» Qanuna, «Daxili işlər orqanlarında xidmət keçmə haqqında» Əsasnaməyə istinad etmək lazımdır.
2. Mövzu üzrə daha vacib hesab edilən, müzakirəyə çıxarılan sualların mənimsənilməsinə diqqət etmək lazımdır.

3. Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən mövzu üzrə göstərilən ədəbiyyatlardan istifadə edərək hər bir sual üzrə konspekt tərtib edin.

Özünü yoxlama sualları:

1. DİN-in təyinatı və onun fəaliyyətinin hüquqi əsası.
2. DİN-in sistemi.
3. DİN-in strukturu.
4. DİN-in funksiyaları və fəaliyyət prinsipləri.
5. DİN-in səlahiyyətləri.
6. Polisin anlayışı və təyinatı.
7. Polisin fəaliyyət prinsipləri və istiqamətləri.
8. Polis əməkdaşının ümumi vəzifələri.
9. Polisin fəaliyyətinə nəzarət formaları və onların məzmunu.
10. DİO-da xidmət keçmənin anlayışı və hüquqi əsası.
11. DİO-da xidmətə qəbulun əsasları və qaydaları.
12. DİO-da sırası və rəis heyəti vəzifələrinə təyin olunan şəxslərə verilən xüsusi rütbələr və bu rütbələrdə olma müddəti.
13. DİO-da xidməti intizamın anlayışı.
14. DİO əməkdaşlarına tətbiq edilən həvəsləndirmə və intizam tənbehi tədbirləri.
15. Polisin maddi və sosial təminatı.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. ADR dövründə polisin yaranması, təşkili və səlahiyyətləri.
2. İtaliyada polisin təyinatı və səlahiyyətləri.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

«Polis», «protokol», «polis icra hakimiyyətinə mənsub olan orqan», «qərar», «ərizə»,

Referat və ya sillabus hazırlamaq:

1. İnsan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsində polisın rolu.

2. Hüquq-mühafizə sistemində Daxili İşlər Nazirliyinin rolu.

Test tapşırıqları:

1. İctimai yerlərdə sərxoş vəziyyətdə olan və müstəqil hərəkət etmək qabiliyyətini itirən, özünə və ya ətrafdakılara zərər yetirə bilən şəxsi polis əməkdaşı qüvvədə olan qanunvericiliyə əsasən hara aparmalıdır?

A) Tibb müəssisələrinə təhvil verməlidir

B) Xüsusi tibb müəssisələrinə təhvil verməlidir

C) Polis orqanlarında olan müvəqqəti saxlama təcridxanasında ayılanadək saxlamalıdır

D) Xüsusi tibb müəssisəsi olmayan inzibati-ərazi vahidlərində mövcud qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydanı tətbiq etməlidir

2. Polis əməkdaşı hansı halda xidmətdən xaric edilə bilər:

A) And içməkdən imtina etdikdə

B) Digər təhsil müəssisələrində pedaqoji fəaliyyətə başladığında

C) İnzibati xəta törətdikdə

D) 2 aydan artıq xəstəliklə əlaqədar vəzifəsini yerinə yetirmədikdə

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı-2022.
2. Abışov V., Eyvazov H. Daxili işlər orqanlarının inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. Dərslik. Bakı, "Qanun", 2008, 728 səh.
3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 30 iyun tarixli 518 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi haqqında Əsasnamə-

si və strukturu.

4. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 4 avqust tarixli 1007 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Polis Akademiyasının Nizamnaməsi.
5. Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 28 oktyabr tarixli Polis haqqında Qanunu.
6. Azərbaycan Respublikasının 29 iyun 2001-ci il tarixli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının daxili işlər orqanlarında xidmət keçmə haqqında Əsasnaməsi.
7. H.Eyvazov. Polisin məlumat kitabı. Bakı-2013, 1376 səh.
8. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
9. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.
10. H.Eyvazov. C.Süleymanov. Qanunçuluq və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsində daxili işlər orqanlarının rolu. Məqalə. Respublika qəzeti, 15 iyun 2018-ci il, №33 (6166), səh.11.
11. H.Eyvazov. Ş.Şükürov. DİO-nun inzibati fəaliyyəti-1. Dərs vəsaiti. Bakı, Sapfir, 2021. 472 səh.
12. H.Eyvazov. Azərbaycan Respublikasında təhlükəsizliyi və asayişini təmin edən orqanlar. Elmi tezis. Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) Heydər Əliyev adına Akademiyası, “Zəfər Günü”nə həsr olunmuş “Zəfərdən zəfərə, Azərbaycan!” adlı respublika elmi-praktik konfrans materialları, 02 noyabr 2022-ci il.

MÖVZU 11.

Azərbaycan Respublikasının ədliyyə orqanları

Tədris vaxtı-4 saat

Mühazirə-2 saat

Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyətinin əsas istiqamətləri və ədliyyə orqanlarında qulluqkeçmə.
2. Penitensiar Xidmətin vəzifə və funksiyaları.
3. İcra məmurlarının təyinatı, vəzifə və hüquqları.
4. Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmənin anlayışı və hüquqi əsasları.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü:

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllimin giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Mövzu üzrə vacib sayılan sualların müzakirəsinə hazırlaşarkən ədliyyə orqanlarının fəaliyyətinin hüquqi əsasını təşkil edən normativ hüquqi aktlara düzgün istinad etməklə konspektləşdirmək lazımdır.

2. Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyəti ilə bağlı son qanunvericilik aktlarını əldə etmək, struktur və səlahiyyət dairəsini əlaqələndirmək lazımdır.

Özünü yoxlama sualları:

1. Ədliyyə Nazirliyinin təyinatı və fəaliyyətinin hüquqi əsası.
2. Ədliyyə Nazirliyinin sistemi və strukturu.
3. Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətləri və prinsipləri.
4. Ədliyyə Nazirliyinin vəzifə və funksiyaları.
5. Ədliyyə Nazirliyinin hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı hüquqları.
6. Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmənin anlayışı və hüquqi əsasları.
7. Ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul qaydaları.
8. Penitensiar Xidmətin hüquqi vəziyyəti.
9. Penitensiar Xidmətdə qulluq keçmənin xüsusiyyətləri.
10. PX-in fəaliyyət prinsipləri və istiqamətləri.
11. İcra məmurlarının vəzifələri və fəaliyyətinin təşkili.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. ADR dövründə ədliyyənin fəaliyyəti.
2. ABŞ-da Ədliyyə Nazirliyinin təyinatı və səlahiyyətləri.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

«Penitensiar»; «icra məmuru»; «məhkəmə»; «ədliyyə».

Referat mövzuları:

1. Ədliyyə orqanlarının fəaliyyətinin təşkili və hüquqi əsası.
2. Penitensiar Xidmətin fəaliyyətinin xüsusiyyətləri.

Test tapşırıqları:

1. Ədliyyə Nazirinin müavininin vəzifəyə təyin edilməsi qaydası necədir?

A) Ədliyyə Nazirinin təqdimatına əsasən AR Prezidenti vəzifəyə təyin edir

B) AR Milli Məclisin razılığı ilə AR Prezidenti vəzifəyə təyin edir

C) AR Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin edilir

D) AR Prezidenti ilə razılaşdırmaqla Ədliyyə Naziri tərəfindən vəzifəyə təyin edilir

2. Aşağıda göstərilənlərdən hansı ədliyyə orqanlarında iş stajına hesablanır?

A) Təcrübə keçməsi vaxtı

B) Əlavə təhsil aldığı müddət

C) İxtisasartırma keçməsi vaxtı

D) Yenidənhazırlanma keçməsi vaxtı

Ədəbiyyat

1. "Məhkəmə qərarları icrası sisteminin yenidən təşkil edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 09 yanvar 1993-cü il tarixli Fərmanı.
2. "Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 avqust 2006-cı il tarixli Fərmanı.
3. Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında 26 may 2006-cı il tarixli Azərbaycan Respublikasının Qanunu.
4. Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Kollegiyasının 31 oktyabr 2019-cu il tarixli 21-N nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar xidməti haqqında Əsasnaməsi.
5. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcələsi. Bakı, 2022.

6. “Həbs yerlərində saxlanılan şəxslərin hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 22 may 2012-ci il tarixli Qanunu.
7. Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridetmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosesual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10 fevral 2017-ci il tarixli Sərəncamı.
8. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 17 noyabr tarixli 354 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azadlıqdan məhrum etmə ilə əlaqədar olmayan cəzaya - məhkum edilməklə yanaşı, alkoqolizm və ya narkomaniyadan müalicə məqsədilə barəsində tibbi xarakterli məcburi tədbirlər təyin edilmiş, habelə inzibati həbs nəzərdə tutan inzibati xəta törətmiş, narkomaniyadan müalicəyə ehtiyacı olan şəxslərin ixtisaslaşdırılmış tibb müəssisəsində məcburi müalicəsi barədə məhkəmə qərarının tələblərinin yerinə yetirilməsinə icra məmuru tərəfindən nəzarət edilməsi Qaydası”.
9. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında” 2006-cı il 17 avqust tarixli 446 nömrəli, “İnzibati xətalər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın təsdiq edilməsi barədə” 2017-ci il 23 fevral tarixli 1256 nömrəli, “Rayon (şəhər) məhkəmələrinin baxdığı inzibati xətalər haqqında işlər üzrə protokol tərtib etmək səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın təsdiq edilməsi barədə” 2017-ci il 3 may tarixli 1361 nömrəli fərmanlarında və “Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafına dair 2019–2023-cü illər üçün Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2018-ci il 18 dekabr tarixli 819 nömrəli və “Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin Müşahidə

Şurasının üzvlərinin təyin edilməsi və “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının üzvlərinin təyin edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 20 aprel tarixli 1983 nömrəli Sərəncamında dəyişiklik edilməsi barədə” 2021-ci il 28 aprel tarixli 2609 nömrəli sərəncamlarında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 noyabr 2022-ci il tarixli Fərmanı.

10. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
11. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.

MÖVZU 12.**Azərbaycan Respublikasının gömrük orqanları***Tədris vaxtı-4 saat**Mühazirə-2 saat**Seminar- 2 saat***Seminar məşğələsinin sualları:**

1. Dövlət Gömrük Komitəsinin sistemi və hüquqi vəziyyəti.
2. Gömrük orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı səlahiyyətləri.
3. Gömrük orqanlarında xidmət keçmənin anlayışı və hüquqi tənzimlənməsi.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllimin giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Seminar məşğələsinin suallarına hazırlaşarkən əsas qanunvericilik aktlarından əlavə, gündəlik mətbuatda nəşr edilən materiallarla, habelə statistik rəqəmlərlə tanış olmaq lazımdır.
2. Seminar məşğələsinə çıxarılmış nəzəri sualların cavablarını konspektləşdirin.
3. Əsas anlayışları və müddəaları əzbərləyin.

Özünü yoxlama sualları:

1. Gömrük siyasətinin məqsədi.
2. Gömrük orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı əsas vəzifələri.
3. Gömrük orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı əsas funksiyaları.
4. Gömrük orqanlarının təhqiqat, istintaq və əməliyyat-axtarış fəaliyyəti.
5. Dövlət Gömrük Komitəsinin təyinatı, sistemi və strukturu.
6. Dövlət Gömrük Komitəsinin hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı əsas funksiyaları.
7. Gömrük nəzarəti anlayışı və onun həyata keçirilmə formaları.
8. Gömrük orqanlarında xidmətin anlayışı və prinsipləri.
9. Gömrük orqanlarının intizam məsuliyyəti.
10. Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul qaydaları və əsasları.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. Sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycanda hüquq-mühafizə fəaliyyəti.
2. Almaniyanın hüquq-mühafizə orqanları.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

«Gömrük»; «komitə»; «tarif»; «rezident»; «qeyri-rezident»; «gömrük sərhədi»; «gömrük rəsmiləşdirilməsi».

Referat mövzuları:

1. Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyatının inkişafında və hüquq-mühafizə fəaliyyətinin həyata keçirilməsində gömrük orqanlarının rolu.
2. Dövlət Gömrük Komitəsinin təyinatı və səlahiyyətləri.

Test tapşırıqları

1. Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxsləri tərəfindən gömrük nəzarətinin həyata keçirilmə formasına hansı bənd aiddir?

A) Keşik çəkmənin (patrulluğun) və gömrük müşahidəsinin aparılması

B) Gömrük rüsumlarının yığılması

C) Gömrük kəşfiyyatı məlumatlarının mübadiləsinin həyata keçirilməsi

D) Malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük nəzarəti zonalarında saxlanması

2. Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxsləri aşağıdakı göstərilənlərdən hansı halda gömrük ərazisində olan nəqliyyat vasitələrinə daxil olmaq hüququna malikdirlər:

A) Nəqliyyat vasitəsi gömrük ərazisinə malik olduqda

B) Gömrük qanunvericiliyinin pozulmasına dair əməliyyat məlumatı olduqda

C) Nəqliyyat vasitəsi gömrük ərazisindən tranzitlə keçdikdə

D) Nəqliyyat vasitəsi ilə bağlı gömrük ödənişləri ödənildikdə

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı-2022.
2. Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi. Bakı-2022.
3. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi. Bakı-2022.
4. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsi. Bakı-2022.
5. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi. Bakı-2022.
6. “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.

7. “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi ilə mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
8. “İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu. Bakı-2022.
9. Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 7 dekabr tarixli, 768-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Gömrük orqanlarında xidmət haqqında” Əsasnamə.
10. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 8 may tarixli 622 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin xüsusi geyim forması və fərqlənmə nişanları, həmçinin onların təsvirlərinin Əsasnamələri.
11. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 10 dekabr tarixli 155 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının gömrük orqanlarında ali xüsusi rütbəli vəzifələrin Siyahısı”.
12. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 4 iyun tarixli 646 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Dövlət Gömrük Komitəsinin Əsasnaməsi.
13. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 23 fevral tarixli 1256 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “İnzibati xətalər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”.
14. “Əməliyyat-axtarış tədbirlərinin həyata keçirilməsində əməliyyat-axtarış subyektlərinin səlahiyyət bölgüsü haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 iyun 2001-ci il tarixli Fərmanı.
15. “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizəyə dair 2019–2024-cü illər üçün Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 iyul 2019-cu il tarixli Sərəncamı.
16. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2006-cı il 9

yanvar tarixli 4 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin fasiləsiz xidmət illərinin və bununla əlaqədar onlara verilən əlavələrin hesablanması Qaydası”.

17. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 28 noyabr tarixli 517 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin attestasiyasının keçirilməsi” Qaydası.
18. Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi Kollegiyasının 30 yanvar 2012-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin Etik Davranış Kodeksi”.
19. “Azərbaycan Respublikası gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin xüsusi geyim forması və fərqlənmə nişanları haqqında Əsasnamə”nin və “Azərbaycan Respublikası gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin xüsusi geyim formasının və fərqlənmə nişanlarının təsvirləri”nin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 8 may tarixli 622 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 oktyabr 2021-ci il tarixli Fərmanı.
20. “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi haqqında Əsasnamənin və komitənin strukturunun təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 4 iyun tarixli 646 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 noyabr 2022-ci il tarixli Fərmanı.
27. Dərslük. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
21. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.

MÖVZU 13.

Azərbaycan Respublikasının vergi orqanları

Tədris vaxtı-4 saat

Mühazirə-2 saat

Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Vergi orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı səlahiyyətləri və hüquqi vəziyyəti.
2. Dövlət vergi xidmətinin təyinatı və sistemi.
3. Dövlət vergi orqanlarında xidmət keçmənin anlayışı və hüquqi tənzimlənməsi.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllimin giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən verginin mahiyyətinin mənimsənilməsi məqsədi ilə göstərilən ədəbiyyatlara düzgün istinad etmək lazımdır.
2. Vergi orqanlarını hüquq-mühafizə fəaliyyətini həyata keçirən orqan kimi xarakterizə edən əsas əlamət və xüsusiyyətlərini konspektləşdirin.

Özünü yoxlama sualları:

1. Verginin anlayışı və konstitusion hüquqi əsası.
2. Verginin növləri və onların məzmunu.
3. Vergi orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı hüquqları.
4. Vergi orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı vəzifələri.
5. Vergi nəzarəti və onun həyata keçirilməsi formaları.
6. Dövlət vergi xidmətinin təyinatı və sistemi.
7. Dövlət vergi xidmətinin hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı vəzifə və funksiyaları.
8. Dövlət vergi xidmətinin hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı hüquqları.
9. Dövlət vergi orqanlarında xidmət keçmənin anlayışı və vergi orqanlarında xidmətin qaydalarını tənzimləyən qanunvericilik.
10. Vergi orqanlarına tətbiq edilən həvəsləndirmə və intizam tənbəhi tədbirləri.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. Şirvanşahlar və Səfəvilər dövləti dövründə hüquq-mühafizə fəaliyyəti.
2. İspaniya krallığının hüquq-mühafizə orqanları.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

“Vergi”; “əlavə dəyər vergisi”; “kommersiya”; “kameral vergi yoxlaması”.

Referat mövzuları:

1. Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin həyata keçirilməsində vergi orqanlarının rolu və hüquqi vəziyyəti.
2. Dövlət vergi xidmətinin təyinatı, hüquq və vəziyyəti

Test tapşırıqları

1. Vergi orqanlarında xidmətə qəbul zamanı hansı şəxslərə sınaq müddəti müəyyən edilmir?

A) Ali rəis heyəti vəzifələrinə təyin olunanlara və pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olanlara

B) Elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olanlara və baş rəis heyəti vəzifələrinə təyin olunanlara

C) Digər hüquq-mühafizə orqanlarından vergi orqanlarına xidmətə qəbul olunanlara və elmi yaradıcılıq fəaliyyəti ilə məşğul olanlara

D) Baş rəis heyəti vəzifələrinə və ondan yuxarı vəzifələrə təyin olunanlara, habelə elmi dərəcəsi olan şəxslərə

2. Aşağıda göstərilən hansı vətəndaşlar dövlət vergi orqanlarında xüsusi rütbələr nəzərdə tutulmuş vəzifələrə xidmətə qəbul edilmirlər?

A) Qanunla müəyyən olunmuş müddətli həqiqi hərbi xidmət keçməmiş çağırış yaşlı vətəndaşlar

B) Ali təhsili olmayanlar

C) Yaşı 30-u keçmiş vətəndaşlar

D) Elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmayan şəxslər

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı-2022.
2. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi. Bakı-2022.
3. «Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
4. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi. Bakı-2022.
5. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi. Bakı-2022.
6. Əməliyyat-axtarış tədbirlərinin həyata keçirilməsində əməliyyat-axtarış subyektlərinin səlahiyyət bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 iyun 2001-ci il

tarixli Fərmanı.

7. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 23 fevral tarixli 1256 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “İnzibati xətalər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”.
8. “Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyinin funksiyalarının və strukturunun genişləndirilməsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 23 oktyabr tarixli 845 nömrəli Fərmanı.
9. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 30 dekabr tarixli 911 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi haqqında” Əsasnaməsi.
10. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 12 may tarixli 1017 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin Əsasnaməsi.
11. Azərbaycan Respublikasının 12 iyun 2001-ci il tarixli 141-IIQ sayılı Qanunu ilə təsdiq edilmiş Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə.
12. “Dövlət qulluğu haqqında” Qanun. Bakı-2022.
13. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 15 aprel tarixli 222 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Dövlət vergi orqanlarına işə qəbul olunmaq üçün namizədlərin müsabiqəsinin keçirilməsi haqqında Əsasnamə”.
14. “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Qanun.Bakı-2022.
28. Dərslük. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
15. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.

IV BÖLMƏ

HÜQUQİ YARDIM VƏ ONUN TƏŞKİLİ

MÖVZU 14.

Azərbaycan Respublikasında vəkillik

Tədris vaxtı-4 saat

Mühazirə-2 saat

Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Vəkilliyin anlayışı, əsasları və fəaliyyət prinsipləri.
2. Vəkillər Kollegiyasının orqanları və işinin təşkili.
3. Vəkillərin səlahiyyətləri.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllimin giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən vəkillik fəaliyyəti ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyini və beynəlxalq aktları əlaqələndirmək, əsas müddəaları konspektləşdirmək lazımdır.
2. Vəkillərin Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər, Cinayət-Prosessual və Mülki-Prosessual Məcəllələrində səlahiyyətlərini diqqətlə öyrənmək lazımdır.

Özünü yoxlama sualları:

1. Vəkiliyin anlayışı və fəaliyyətində rəhbər tutulan qanunvericilik aktları.
2. Vəkiliyin əsasları və fəaliyyət prinsipləri.
3. Vəkillər Kollegiyasının işinin təşkili və vəzifələri.
4. Vəkillər Kollegiyasının orqanları və onların fəaliyyəti.
5. Vəkiliyə qəbul qaydaları və fəaliyyətinə xitam verildiyi hallar.
6. Vəkillər Kollegiyası Rəyasət Heyətinin tərkibi və səlahiyyətləri.
7. Vəkillərin hüquq və vəzifələri.
8. Vəkil sirri və vəkil etikası.
9. Cinayət prosesində müdafiəçinin hüquq və vəzifələri.
10. Vəkillərin İxtisas Komissiyasının təşkili və səlahiyyətləri.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. ADR dövründə hüquq-mühafizə orqanlarının sistemi, təşkili və fəaliyyəti.
2. ABŞ-ın hüquq-mühafizə orqanları.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

«Vəkil»; «vəkillik»; «hüquq məsləhətxanaları»; «vəkil köməkçisi»; «vəkil etikası»; «müdafiə»; vəkil və müdafiəçi terminlərinin fərqi

Referat mövzuları:

1. Hüquqi yardımın göstərilməsində və hüquq-mühafizə fəaliyyətinin həyata keçirilməsində vəkiliyin rolu və əhəmiyyəti.
2. Vəkilin hüququ və vəzifələri: vəkil sirri və vəkil etikası

Test tapşırıqları

1. Vəkillər aşağıda göstərilənlərdən hansı icraata buraxılırlar?

A) Bütün məhkəmə instansiyalarında, o cümlədən AR Ali Məhkəmədə həyata keçirilən icraatlara

B) Birinci və apellyasiya instansiya məhkəmələrində və AR Konstitusiyaya Məhkəməsində həyata keçirilən icraatlara

C) Bütün məhkəmə instansiyalarında və AR Konstitusiyaya Məhkəməsində həyata keçirilən icraatlara

D) Mülki, inzibati-iqtisadi və Konstitusiyaya məhkəmə icraatlarına

2. Aşağıda göstərilən hansı bənd vəkil sirrini təşkil edir?

A) Vəkilin peşə vəzifələrinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar verdiyi məsləhətlər

B) Məhkəmə prosesində şəxsi və ailə həyatı ilə bağlı eşitdiyi məlumatlar

C) İbtidai istintaq zamanı aldığı məlumatlar

D) Vəkilin iştirakı ilə aparılan məhkəmə prosesləri

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı-2022.
2. Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
3. Müdafiəçilərə, tərcüməçilərə, mütəxəssislərə və ekspertlərə ödənilməli olan məbləğlərin miqdarı haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1 fevral 2001-ci il tarixli Qərarı
4. Məhkəmələr və hakimlər haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
5. "Cinayət prosesində iştirak edən şəxslərin dövlət müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.

6. “Azərbaycan Respublikasında vəkilliyin inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 fevral 2018-ci il tarixli Sərəncamı.
7. Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası üzvlərinin Konfransı tərəfindən 07.12.2017-ci il tarixdə “Vəkillərin davranış qaydaları haqqında Əsasnamə”si.
8. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi. Bakı-2022.
9. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi. Bakı-2022.
10. Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual Məcəlləsi. Bakı-2022.
11. H.Eyvazov. Cinayət mühakimə icraatında ibtidai araşdırma sirri (İstintaq sirri). Bakı: Qanun, 2010, 216 səh.
12. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
13. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.

MÖVZU 15.

Azərbaycan Respublikasında notariat

Tədris vaxtı-4 saat

Mühazirə-2 saat

Seminar- 2 saat

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Notariusun anlayışı, vəzifə və hüquqları.
2. Dövlət notariusu tərəfindən aparılan notariat hərəkətləri. Dövlət notariat kontorları.
3. Notariat hərəkətlərinin aparılması qaydaları: aparıldığı yer, aparılma müddəti və notariat qaydasında təsdiq edilmiş sənədlərlə bərabər tutulan sənədlər.

Dərs üzrə təxmini vaxt bölgüsü

1. Giriş hissə - 5 dəq (taqım komandirindən davamiyyətə dair raportun qəbul edilməsi dərs jurnalında qeydiyyatın aparılması və məşğələnin elan edilməsi, müəllimin giriş sözü)
2. Əsas hissə- 80 dəq
3. Yekun hissə - 5 dəq. Məşğələyə yekun vurulması, nail olunmuş məqsədlərin səviyyəsinin müəyyən edilməsi və cavabların qiymətləndirilməsi

Özünü hazırlıq üçün tapşırıqlar:

1. Seminar məşğələsinə hazırlaşarkən mövzunun əsasını təşkil edən sualları müvafiq ədəbiyyatlardan istifadə edərək konseptləşdirmək lazımdır.
2. Əsas müddəaları və anlayışları əzbərləmək lazımdır.

Özünü yoxlama sualları:

1. Notariatın anlayışı və fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik aktları.
2. Notarius olmaq üçün tələblər. Şəhadətnamənin verilmə qaydası.
3. Notariusun hüquq və vəzifələri.
4. Notariat fəaliyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsi qaydası.
5. Dövlət notariusu və onun tərəfindən aparılan notariat hərəkətləri.
6. Dövlət notariat kontorları və arxivi: təşkili və fəaliyyəti.
7. Xüsusi qaydada notariat fəaliyyətinin həyata keçirilməsi. Xüsusi notariusun işinin təşkili.
8. Notariat hərəkətlərinin aparılmasına görə haqqın tutulması. Notariat hərəkətləri sirlinin saxlanılması qaydası.
9. Notariat hərəkətlərinin aparıldığı yer və aparılma müddəti.
10. Notariat qaydasında təsdiq edilmiş sənədlərə bərabər tutulan sənədlər.

Əlavə oxu üçün tapşırıqlar:

1. Azərbaycanda (XIII-XIV əsrlərdə) şəriət məhkəməsini həyata keçirən qazının fəaliyyətində “notarius” səlahiyyətləri.
2. Fransa Respublikasının hüquq-mühafizə orqanları.

Terminoloji və ya izahlı lüğətini hazırlamaq:

1. «Notariat», «notarius», «veksel», «dəniz protesti», «çək», «etibarnamə».
2. Notariusun hüquq və vəzifələri

Referat mövzular:

Azərbaycan Respublikasında notariatın anlayışı və bu fəaliyyətin həyata keçirilməsi.

Test tapşırıqları

1. Aşağıda göstərilənlərdən hansı notariat fəaliyyətini həyata keçirir?

A) AR konsulluqlarının səlahiyyətli vəzifəli şəxsləri, rayon (şəhər) icra hakimiyyətinin nümayəndələri

B) Dövlət notariusları, icra məmurları

C) Dövlət notariusları, məhkəmələr

D) Dövlət notariusları, DİN-in Baş Pasport, Qeydiyyat və Miqrasiya İdarəsi

2. “Notariat haqqında” Qanununa əsasən, xüsusi qaydada notariat fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün xidməti sığorta girovunun məbləği nə qədərdir?

A) 550 manat

B) 350 manat

C) 500 manatdan çox olmamaq şərtilə

D) Azı 330 manat

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası. Bakı-2022.
2. Azərbaycan Respublikasının «Notariat haqqında» Qanunu. Bakı-2022.
3. "Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
4. “Notariusun etik davranış kodeksi”. Bakı-2022.
5. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi Kollegiyasınının 12 fevral 2016-cı il tarixli 4-N nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında notariat fəaliyyəti üzrə kargüzarlığın aparılması haqqında” Təlimat.
6. Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirinin 28 oktyabr 2005-ci il tarixli, 21-T nömrəli əmri ilə “Notariat fəaliyyətinin yoxlanılması qaydaları”.
7. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi. Bakı-2022.

8. Xarici İşlər Nazirliyinin 22 dekabr 2011-ci il tarixdə təsdiq etdiyi “Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlik və konsulluqlarında notariat hərəkətlərinin aparılması qaydaları haqqında Təlimat”.
9. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2000-ci il 11 sentyabr tarixli, 167 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında notariat hərəkətlərinin aparılması qaydaları haqqında” Təlimat.
10. “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı-2022.
11. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 12 oktyabr tarixli 307 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Elektron notariat” informasiya sistemi haqqında Əsasnamə.
12. H.Eyvazov. M.Qəfərov. M.Mövsümov. Azərbaycan Respublikasında notariat. Məqalə. Qanun jurnalı, № 12 (242), 2014. səh.56-67.
29. Dərslik. M.Qəfərov, H.Eyvazov. Hüquq-mühafizə orqanları. Bakı, 2022.
13. Qəfərov M., Ağayev S., Eyvazov H., Mikayılov A., Quliyev R. Hüquq-mühafizə orqanları. Əyani təhsil üzrə, bakalavr hazırlığı üçün. Fənn proqramı. Bakı, 2022.
14. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında” 2006-cı il 17 avqust tarixli 446 nömrəli, “İnzibati xətlər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın təsdiq edilməsi barədə” 2017-ci il 23 fevral tarixli 1256 nömrəli, “Rayon (şəhər) məhkəmələrinin baxdığı inzibati xətlər haqqında işlər üzrə protokol tərtib etmək səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın təsdiq edilməsi barədə” 2017-ci il 3 may tarixli 1361 nömrəli fərmanlarında və “Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafına dair 2019–2023-cü illər üçün Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2018-ci il 18 dekabr tarixli 819 nömrəli və “Azərbaycan

Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin Müşahidə Şurasının üzvlərinin təyin edilməsi və “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının üzvlərinin təyin edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 20 aprel tarixli 1983 nömrəli Sərəncamında dəyişiklik edilməsi barədə” 2021-ci il 28 aprel tarixli 2609 nömrəli sərəncamlarında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 noyabr 2022-ci il tarixli Fərmanı.

**«Hüquq-mühafizə orqanları» fənnindən imtahanlara
hazırlaşmaq üçün təxmini**

S U A L L A R:

1. Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin anlayışı və əlamətləri.
2. Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin əsas vəzifələri.
3. Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin məqsədləri və onların məzmunu.
4. Hüquq-mühafizə orqanlarının anlayışı və sistemi.
5. Hüquq-mühafizə fəaliyyətinin əsas istiqamətləri (funksiyaları) və onların məzmunu.
6. «Hüquq-mühafizə orqanları» fənninin predmeti və sistemi.
7. Hüquq-mühafizə orqanları haqqında hüquqi aktların məzmununa görə təsnifatı.
8. Hüquq-mühafizə orqanları haqqında hüquqi aktların hüquqi əhəmiyyətinə görə təsnifatı.
9. «Hüquq-mühafizə orqanları» fənninin digər hüquq fənləri ilə qarşılıqlı əlaqəsi.
10. Məhkəmə hakimiyyətinin səlahiyyətləri.
11. Məhkəmə hakimiyyətinin əlamətləri.
12. Məhkəmə hakimiyyətinin anlayışı.
13. Məhkəmə sistemi: anlayışı və ona daxil olan məhkəmələr.
14. Məhkəmə instansiyası: anlayışı və növləri.
15. Məhkəmə-Hüquq Şurası: təyinatı və fəaliyyət prinsipləri.
16. Hakim vəzifəsinə namizədlər üçün tələblər.
17. Hakimlərə tətbiq olunan intizam və həvəsləndirmə tədbirləri.
18. Hakimlərin seçki komitəsinin statusu.
19. Məhkəmə Hüquq Şurasının statusu.
20. Polisin fəaliyyətinə nəzarətin formaları.
21. Hakimlərin, məhkəmə sədr və müavinlərinin vəzifəyə təyin edilmə qaydaları.
22. Hakimlərin vəzifələri.

23. Hakimlərin hüquqları.
24. Ədalət mühakiməsinin əlamətləri.
25. Ədalət mühakiməsinin anlayışı.
26. Ədalət mühakiməsinin prinsiplərinin anlayışı və sistemi.
27. Ədalət mühakiməsinin prinsiplərinin əlamətləri.
28. Ədalət mühakiməsinin qanunçuluq prinsipinin mahiyyəti.
29. Ədalət mühakiməsinin yalnız məhkəmələr tərəfindən həyata keçirilməsi prinsipinin mahiyyəti.
30. Ədalət mühakiməsinin hakimlərin və andlı iclasçıların müstəqilliyi prinsipinin mahiyyəti.
31. Ədalət mühakiməsinin təqsirsizlik prezumpsiyası prinsipinin mahiyyəti.
32. Ədalət mühakiməsinin bütün məhkəmələrdə işlərə açıq baxılması prinsipinin mahiyyəti.
33. Rayon (şəhər) məhkəmələrinin təşkili və tərkibi.
34. Rayon (şəhər) məhkəmələrinin səlahiyyətləri.
35. Ağır cinayətlər məhkəmələrinin təşkili və tərkibi.
36. Ağır cinayətlər məhkəmələrinin səlahiyyətləri.
37. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin təşkili və tərkibi.
38. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsinin təşkili və tərkibi.
39. Azərbaycan Respublikasının apellyasiya məhkəmələrinin təşkili və tərkibi.
40. Apellyasiya məhkəməsinin kollegiyalarının səlahiyyətləri.
41. Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinin təşkili və tərkibi.
42. Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinin kollegiyaları və onlarda baxılan işlər.
43. Hərbi məhkəmələrin təşkili və tərkibi.
44. Hərbi məhkəmələrin sistemi və səlahiyyətləri.
45. İnzibati və kommersiya məhkəmələrin təşkili və tərkibi.
46. Konstitusiya nəzarətinin anlayışı.
47. Konstitusiya Məhkəməsinin təyinatı və əsas məqsədləri.

48. Konstitusiya Məhkəməsinin səlahiyyətləri.
49. Konstitusiya Məhkəməsi hakimlərinin statusu.
50. Konstitusiya Məhkəməsində həyata keçirilən icraatın prinsipləri və onların məzmunu.
51. Konstitusiya Məhkəməsində icraatın başlanması üçün əsas səbəblər və onların məzmunu.
52. Konstitusiya məhkəmə icraatı və onun həyata keçirilmə növləri.
53. Konstitusiya Məhkəməsinin aktları və onların məzmunu.
54. Konstitusiya Məhkəməsinin fəaliyyətinin hüquqi əsasları və prinsipləri.
55. Konstitusiya Məhkəməsində xüsusi konstitusiya icraatı və onun həyata keçirilmə növləri.
56. Müxtəlif növ Konstitusiya işləri üzrə Konstitusiya icraatının xüsusiyyətləri.
57. Prokuror nəzarəti və onun əsas istiqamətləri.
58. Prokurorluğun fəaliyyət istiqamətləri və prinsipləri.
59. Prokurorluq orqanlarının sistemi və strukturu.
60. Baş Prokurorluğun səlahiyyətləri.
61. Baş Prokurorun vəzifəyə təyin edilmə qaydası və səlahiyyətləri.
62. Hərbi prokurorluğun sistemi və səlahiyyətləri.
63. Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmənin anlayışı və hüquqi əsasları.
64. Prokurorluq işçilərinə tətbiq olunan həvəsləndirmə və intizam tənbehi tədbirləri.
65. Prokuror aktları və onların məzmunu.
66. Prokurorluğa işə və prokuror vəzifəsinə qəbul qaydaları.
67. Asayışı və təhlükəsizliyi təmin edən orqanların anlayışı və sistemi.
68. Asayışı və təhlükəsizliyi təmin edən orqanların xarakterik əlamətləri və əsas istiqamətləri
69. Milli təhlükəsizliyin anlayışı, obyektləri və subyektləri

70. Azərbaycan Respublikası Təhlükəsizlik Şurasının təyinatı, əsas vəzifə və funksiyaları.
71. Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti təyinatı, sistemi və səlahiyyətləri.
72. Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat orqanlarının təyinatı, fəaliyyətinin prinsipləri və subyektləri.
73. Dövlət Sərhəd Xidmətinin təyinatı, sistemi və hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı səlahiyyətləri.
74. Dövlət mühafizə orqanlarının səlahiyyətləri və fəaliyyətinin hüquqi əsasları.
75. Dövlət Miqrasiya Xidmətinin təyinatı və hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı səlahiyyətləri.
76. Fövqəladə hallar orqanlarının təyinatı, sistemi və hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı səlahiyyətləri.
77. İbtidai araşdırmanın anlayışı və növləri.
78. İbtidai istintaqla təhqiqatın oxşar və fərqli cəhətləri.
79. Təhqiqatın anlayışı və onu həyata keçirən orqanlar.
80. Təhqiqatın aparılma formaları və onların məzmunu.
81. Təhqiqatçının vəzifələri.
82. Təhqiqatçının hüquqları.
83. İbtidai istintaqın anlayışı və onu həyata keçirən orqanlar.
84. Müstəntiqin vəzifələri.
85. Əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin anlayışı və vəzifələri.
86. Əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin əsas məqsədi və prinsipləri.
87. Əməliyyat-axtarış fəaliyyətini həyata keçirən orqanlar və onların vəzifələri.
88. Daxili İşlər Nazirliyinin təyinatı və hüquqi əsası.
89. DİN-in vahid sistemi və strukturu.
90. DİN-in fəaliyyət prinsipləri və funksiyaları.
91. DİN-in vəzifələri.
92. DİN-in hüquqları.
93. Daxili işlər nazirinin və onun müavinlərinin vəzifəyə təyin edilmə qaydası və səlahiyyətləri.

94. DİN-in kollegiyası və səlahiyyətləri.
95. Daxili işlər orqanlarında xidmət keçmənin anlayışı və hüquqi əsası.
96. DİO-da xidmətə qəbul qaydaları.
97. DİO əməkdaşlarına verilən xüsusi rütbələr və onlarda olma müddəti.
98. DİO-da xidməti intizamın anlayışı.
99. DİO əməkdaşlarına tətbiq edilən həvəsləndirmə və intizam tənbehi tədbirləri.
100. DİO əməkdaşlarının xidmətdən xaric edildiyi hallar.
101. Polisin anlayışı və təyinatı.
102. Polisin əsas vəzifələri.
103. Polisin fəaliyyət prinsipi və əsas istiqamətləri.
104. Polis əməkdaşının anlayışı və polis haqqında qanunvericilik.
105. Polis əməkdaşının ümumi vəzifələri.
106. Polis əməkdaşının ümumi hüquqları.
107. Polisin fəaliyyətinə nəzarət formaları.
108. Ədliyyə Nazirliyinin təyinatı və fəaliyyət prinsipləri.
109. Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətləri.
110. Ədliyyə orqanlarında qulluğun anlayışı və hüquqi əsası.
111. Penitensiar xidmətin təyinatı və fəaliyyət prinsipləri.
112. Penitensiar xidmətə qulluğa qəbul qaydaları.
113. İcra məmurları haqqında qanunvericilik və onların
114. vəzifəyə təyin edilmə qaydaları.
115. İcra məmurunun icra ilə əlaqədar vəzifə və hüquqları.
116. Ədliyyə Nazirliyinin hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı vəzifələri.
117. Ədliyyə Nazirliyinin hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı hüquqları.
118. Ədliyyə Nazirliyinin sistemi və fəaliyyətinin təşkili.
119. Ədliyyə orqanlarında qulluğa qəbul qaydaları.
120. Ədliyyə orqanları işçisinə tətbiq olunan həvəsləndirmə və intizam tənbehi tədbirləri.

121. İcra məmurunun icra ilə əlaqədar vəzifələri.
122. İcra məmurunun hüquqları.
123. Gömrük orqanları və onların fəaliyyət prinsipləri.
124. Gömrük orqanlarının vahid sistemi.
125. Gömrük orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı vəzifələri.
126. Gömrük orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı hüquqları.
127. Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hüquqi statusu .
128. Dövlət Gömrük Komitəsinin təyinatı və fəaliyyətinin hüquqi əsası.
129. Gömrük orqanlarında xidmətin anlayışı və xidmətə qəbul qaydaları.
130. Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinə tətbiq edilən həvəsləndirmə və intizam tənbehi tədbirləri.
131. Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hüquqları.
132. Verginin anlayışı, növləri və məzmunu.
133. Vergi orqanlarının hüquq-mühafizə fəaliyyəti ilə bağlı hüquq və vəzifələri.
134. Dövlət Vergi xidmətinin təyinatı və fəaliyyətinin hüquqi əsası.
135. Vergi orqanlarında xidmətin anlayışı və xidmətə qəbul qaydaları.
136. Vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin anlayışı və onların xidmətinə xitam verildiyi hallar.
137. Vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinə tətbiq edilən həvəsləndirmə və intizam tənbehi tədbirləri.
138. Hüquqi yardımın konstitusion hüquqi əsası.
139. Vəkilliyin anlayışı, fəaliyyətinin prinsipləri və hüquqi əsası.
140. Vəkillərin hüquqi yardımın göstərilməsi ilə bağlı iştirak etdiyi məsələlər.
141. Vəkilliyə qəbul qaydaları.
142. Vəkillər Kollegiyasının təyinatı və vəzifələri.

143. Vəkilin vəzifə və hüquqları.
144. Vəkil sirri və vəkil etikası
145. Notariatın anlayışı və onun hüquqi əsası.
146. Notarius olmaq üçün tələblər.
147. Notariusun hüquqları.
148. Notariusun vəzifələri.
149. Notariat fəaliyyətinin həyata keçirilmə növləri və onların məzmunu.
150. Dövlət notariat kontorlarının və arxivinin təşkili və fəaliyyəti.

Test tapşırıqlarının cavabları

Mövzunun №	Test 1	Test 2
Mövzu 1	B)	D)
Mövzu 2	A)	C)
Mövzu 3	C)	A)
Mövzu 4	D)	B)
Mövzu 5	D)	C)
Mövzu 6	B)	C)
Mövzu 7	A)	D)
Mövzu 8	B)	A)
Mövzu 9	D)	C)
Mövzu 10	D)	A)
Mövzu 11	C)	B)
Mövzu 12	A)	B)
Mövzu 13	D)	A)
Mövzu 14	C)	A)
Mövzu 15	A)	D)

**Metodiki vəsaitə əsasən kursant və tələbələrin
seminar məşğələ dərində özünü təxmini
qiymətləndirmənin meyarları**

1.	Seminar məşğələ suallarını ətraflı cavablandırmaq.	3 bal
2.	Özünü yoxlama suallarını konkret cavablandırmaq.	1 bal
3.	Test tapşırıqlarını cavablandırmaq.	1 bal
4.	Əlavə oxu üçün tapşırıqları yerinə yetirmək.	1 bal
5.	Əlavə ədəbiyyatlardan istifadə etməklə mövzunu konspektləşdirmək.	1 bal
6.	Əlavə ədəbiyyatlardan istifadə etməklə terminoloji və ya izahlı lüğəti hazırlamaq.	1 bal
7.	Əlavə ədəbiyyatlardan istifadə etməklə referat və ya sərbəst iş hazırlamaq.	1 bal
8.	Əvvəlki mövzuların özünü yoxlama suallarını konkret cavablandırmaq (təkrar).	1 bal
Cəmi:		10 bal